

ROMANOS

Pauru Nymerohpyry Roma pōkō Neneryme Romanos Ekarotopo

Sero pape tymerose Pauru a Roma pōkō neneryme. Omi kurā Jezu Kyrixtu enetuputyry poko ekarory se kynexine ahno a emero Romano tō nonory po. Morara exiryke tōsenetupuhse ynororo toytory poko pata Roma pona, tuisa konōto patary pona. Moroto Jezu poetory tō oximōtoh nae kynexine. Morotoino mya toytory se kynexine Expania pona. Moro poko takorehmapory se kynexine Jezu poetory tomo a Roma po (Romanos 15.22-24). Ahno emero Jezu Kyrixtu waro se Pauru kynexine tysaaro.

Ritonōpo nymenekahpyryme Pauru kynexine imehnō amorepaneme. Tynumerohpyry ae Omi kurā ekarōko mana: Ritonōpo jamitunurume Jezu Kyrixtu enetuputyry kyya xine mana, kypynanohtorŷko mana. Ritonōpo neneryme kurākōme kyritorŷko Jezu mana, enetuputyryke kyya xine Kuesēkōme, toorihse exiryke kymyakākōme. Toorihtopōpyry ke kyyrypyrykō topehmase eya. Seromaroro Jezu marōme kuexirykōke kurākōme kuenetorŷko Ritonōpo mana, Tuzenu kurā āpuineme sã kukurohtao xine exiryke.

Sero pape ao

Pauru osekaro-topōpyry 1.1-17

Ahno emero Typynanohne se 1.18–3.20
Iirypyrymākō pynanohnōko Ritonōpo mana
3.21–4.25
Isene ropa Kyrixtu maro 5.1–8.39
Ritonōpo osenetupuhtoh Izyraeu tō poko 9.1–
11.36
Jezu poetoryme ehtoh poko 12.1–15.13
Etyhpyrymā sero 15.14–33
Aomiry etyhypery te, Ritonōpo eahmaryme 16.1–
27

¹ Ynymerohpyry moro onenerykōme Roma pōkomo. Ywy ase Pauru. Jezu Kyrixtu poetoryme ase. Ritonōpo nymenekahpyryme roropa ase. Toahmase ywy Ritonōpo a omi kurā poko imehnō amorepatohme Jezu Kyrixtu poko.

² Ynara tykase Ritonōpo pake urutō komo a: “Omi kurā ekarōko ase oya xine imeīpo,” tykase Ritonōpo pake urutō komo a. Moro poko tymerose eya xine Ritonōpo omiryne,

³ Ritonōpo mūkuru poko, Kuesēkō Jezu Kyrixtu poko. Ahnome tonuruse roropa ynororo, Tawi paryme.

⁴ Ritonōpome roropa tyrypyhpyke pyra ipunaka. Tumūkurume Jezu Kyrixtu exiry poko kutuarōtanohpotone tyjemitunuru ke. Tumūkuru ēsemākapone ropa Ritonōpo aorihxīpo.

⁵ Tumūkuru a typynanohse jexiryke jerohtoh kurā tokarose Ritonōpo a. Tymenekase ywy eya imehnō amorepatohme typoko. Kyrixtu ako-rehmaneme tymenekase ywy, imehnō pata pōkō eahmatohme ya, Jezu enetupuhtohme toto a, Jezu omipona roropa toto ehtohme.

⁶ Amarokõ roropa Roma põkomo, toahmase matose Ritonõpo a roropa Jezu Kyrixtu poetoryme oehtohkõme.

⁷ Naeroro sero merõko ase onenerykõme Roma põkomo. Ritonõpo mã opyno xine ipunaka. Morara exiryke toahmase matose ipoetoryme oehtohkõme. Ynara ãko ase Ritonõpo a opoko xine: “Roma põkõ kure tyriko Papa. Torëtyke pyra tyriko toto,” ãko ase. Morara ãko roropa ase Kuesëkomo a, Jezu Kyrixtu a.

“Kure mase, Ritonõpo,” katopõpyry

⁸ Jezu Kyrixtu toorihse exiryke kyyryppyrykõ epehpyryme, Ritonõpo êpataka oturũko ase opoko xine. Tãkye ase opoko xine: “Jezu tonetupuhse Roma põkomo a,” kary etaryke ya. Morara kary etaryke imehnomo a roropa, tuhkãkomo a tãkye ase. “Kure mase Papa. Tãkye ase Roma põkõ poko,” ãko ase opoko xine.

⁹ Aomipona se ase yronymyryme. Naeroro aomiry kurã ekarõko ase imehnomo a Imũkuru poko. Wenikehpyra ase opoko xine. Wenikehpyra opoko xine jexiry waro Ritonõpo mana.

¹⁰ Imaro jotururuhtao, ynara ãko ase: “Papa Kapuaono, Roma põkõ enese jytory se ase repe, ajohpãme samo, jaropory se awahtao,” ãko ase Ritonõpo a.

¹¹ Yronymyryme jytory se ase oenese xine. Oururukõ se ase Ritonõpo nekarory kurã poko kyya xine Tuzenu maro, orëpyrahxo oehtohkõme.

¹² Satakorehmatone orëpyra kuehtohkõme. Jakorehmãko matose Jezu enetuputyryke

oya xine. Ākorehmatorỹko roropa ase Jezu enetuputyryke ya.

¹³ Wekyry tomo, otuarōtanohporykō se ase. Tuhke rokē jytory se exiase oenese xine repe. Yrome tuhke takorekehkase roropa ywy jytohtome myaro. Imehnō eahmary se exiase Kuesēkō enetupuhtohme eya xine, moero amaro xine, imehnō juteutōkara amorepatopōpyry saaro ya Jezu poetoryme toto ehtohme imepỹ pata tō poro. Moro saaro imehnō amorepary se ase amaro xine.

¹⁴ Ynara tykase Jezu ya: “Ypoko emero pata pōkō zuruta,” tykase. Morara exiryke emero zurūko ase. Ituakyry tō zurūko ase, imehnō pata tō pōkō roropa zurūko ase. Ātamorepatyā zurūko ase, atamorepahnō roropa zurūko ase. Emero toto zurūko ase. “Zuruta toto,” tykase Jezu exiryke ya.

¹⁵ Morara exiryke jytory se ase oya xine Roma pona omi kurā poko Jezu Kyrixtu poko āmorepase xine.

Ritonōpo jamitunuru tonetupuhnanō kurohtao

¹⁶ Kyrixtu omiry poko ihximyra ase. Kyrixtu omiry enetupuhnanō kurākary waro Ritonōpo mana emero porehme. Juteu tō mā tukurākase osemazuhme tonetupuhse toexiryke eya xine. Seromaroro emero eahmāko Ritonōpo mana ikurākatohme tyya, tonetuputyryke eya xine.

¹⁷ Kyrixtu omiry kutuarōtanohtorỹko mana iirypyrymākō kurākary poko Ritonōpo a, osepune toto ehtohme Ritonōpo kure exiry maro. Jezu enetuputyryhtao kyya xine kukurākatorỹko mana. Ynara tymerose Ritonōpo omiryme:

“Iirypyrymākō kurākaryhtao Ritonōpo a, orihpỹme exīko mā toto, tonetupuhse exiryke eya xine.”

Popyra sero pōkō exiry poko

¹⁸ Yrome kyyrypyrykō zehno toexiry poko kutuarōtanohtorỹko Ritonōpo mana. Iirypyrymākō wānohnōko Ritonōpo mana iirypyryme toto exiryke. Iirypyrykomo a Ritonōpo omiry tapuruse sã exiryke roropa onetara imehnō ehtohme. Morara exiryke toto wānohnōko Ritonōpo mana.

¹⁹ Toehtoh poko ahno tamorepase Ritonōpo a. Morara exiryke Ritonōpo waro se toexirykō se tahtao xine tuaro exiry toto. Yrome tuaro se pyra toto ipunaka. Morara exiryke toto wānohnōko Ritonōpo mana.

²⁰ Sero nono ritopōpyry poe ro Ritonōpo jamitunuru enahpyra ehtoh waro toh mana. Ritonōpome nymyry aexiry enetupuhnōko toto. Morara Ritonōpo exiry onenepyra toh mā repe yrome tuaro toto. Ritonōpo poko tuaro mā toto inyrytã eneryke tyra xine. Morara exiryke: “Ritonōpo poko zuaro pyra exiase,” kasaromepyra mā toto tuaro toehse toexirykōke.

²¹ Ritonōpo waro toh kynexine repe. Yrome kure Kyrihpōkō onyripyra mā toto. “Kure mase, Ritonōpo,” kara roropa toh kynexine. Naeroro aosenetupuhtohkō toiparo rokē toehse roropa mana. Tuaru pyra toehse ropu toto ipunaka.

²² “Zuaro ase,” āko toh mā repe. Yrome tuaro pyra mā toto ipunaka.

²³ Orihpỹme Ritonōpo mana. Yrome tosēkōme Ritonōpo onyripyra toto. Okyno tō kuhtopōpyry rokē eahmāko mā toto tosēkōme Ritonōpo

myakāme. Orihketō kuhtopōpyry eahmāko rokē mā toto. Ahno sã tynyrytyamo te, torō tō panō tynyrytyamo, zakare tōkehko panō tynyrytyā roropa. Mokarohne kuhtopōpyry rokē eahmāko mā toto, tosēkōme.

²⁴ Morara exiryke turumekase toto Ritonōpo a, typenetatohkō poko toto ehtohme, tyrypyrykō xihpyry poko roropa oximaro.

²⁵ Zae mā Ritonōpo omiry yrome ise pyra mā toto. Ajohpe ehtoh ke imyakāmary se mā toto. Ritonōpo Kuesēkō oneahmara mā toto. Ritonōpo omipona pyra mā toto. Inyrytyā rokē eahmāko mā toto. Ritonōpo eahmary kyya xine kure mana, mosa rokene.

²⁶ Yrome tyrypyrykō poko rokē mā toto. Morara exiryke turumekase toto Ritonōpo a, tyrypyrykō poko rokē toto ehtohme. Nohpo tō roropa masurehpe exīko mā toto, ipenetatohkō tytyorōmase exiryke. Oxipoko rokē exīko mā toto.

²⁷ Morararo orutua komo, typyxiākō maro se pyra mā toto. Tyoro sã imehnō poko penetāko toto, orutua kō oxipoko xihpyryme exīko roropa toto, nohpo tō poko toehtohkō sã oximaro toto imepŷ orutua maro. Naeroro mokaro wānohnōko Ritonōpo mana, iiryrykō ehepyryme.

²⁸ Ritonōpo poko tuaro toehtopōpyrykō rumekary se toh kynexine. Morara exiryke turumekase ropa toto Ritonōpo a, kurā poko osenetupuhpyra toto ehtohme, tyrypyrykō poko rokē toto ehtohme.

²⁹ Pehme toh mana tyrypyrykōke. Popyra mā toto te, emero otyro se tykyryrykōme rokene, popyra imehnō rīko toto, imehnō zumoxike toto.

Imehnõ etapãko toto. Imehnõ wõko roropa toto. Osetapãko toto. Imehnõ enekunohnõko toto. Ox-
iehno roropa toto. Iirypyryme toehtoikõ poko
rokẽ osekãtopõko toto imehnomo a.

³⁰ Imehnõ kerekeremãko mã toto. Ritonõpo
zehno mã toto. Imehnõ roropa rĩko mã toto
popyra. Epyrypãko mã toto typoko xine.
Orẽpyra toexirykõ poko osekãtopõko mã toto.
Osenetupuhkehpyra mã toto tyrypyrykõ poko.
Tumykõ omipona pyra mã toto.

³¹ Zae ehtoh waro pyra mã toto. Opehmato
pyra roropa mã toto. Imehnõ pyno pyra mã toto.
Imehnõ poko enupunara mã toto.

³² Ritonõpo omihpyry waro toh mã repe. Ynara
ãko Ritonõpo omiry: “Iirypyrymãkõ apotoimo
htaka ytõko toh mana, tyrypyry poko exike-
tomo,” ãko. Moro waro toh mã repe. Yrome
tyrypyrykõ poko ro mã toto. Onurumekara
mã toto. Popyra kuhse mã toto. Imehnomo a
tyrypyrykõ poko exiketomo a, “Kure mase,” ãko
roropa mã toto.

2

Iirypyrymãkõ wãnohnõko Ritonõpo mana

¹ Jepe tomo, imehnõ popyra exiry
enetupuhnõko matohu? Imepỹ ekaroryhtao
popyra oya xine, popyra roropa matose, isaaro
oexirykõke. Imepỹ rypyry enetuputyryhtao oya
xine, mokyro sã tyrypyhpyke awahtao xine,
popyra oehtoikõ waro roropa matose.

² Zae Ritonõpo exiry waro sytatose, iirypyrymākō apiakaryhtao eya. Tyrypyry poko exiketō apiakāko Ritonõpo mana.

³ Yrome amarokō ke? Imehnō iirypyrymākō sã matose. “Mokaro popyra,” āko matose repe. Yrome mokaro sã matose, popyra. Naeroro awānohtorỹko roropa Ritonõpo mana.

⁴ Tuhke kuānohpopyra xine mana kyyrypyrykō poko. Axī pyra iirypyrymākō wānohpōko roropa mana, oorypyrykō rumekary se exiryke oya xine. Opyno xine Ritonõpo mana. Zuario matose repe. Yrome ynara āko matose: “Kuānohpopyra xine Ritonõpo mana. Naeroro kyyrypyrykō poko sehtone,” āko matose.

⁵ Yrome onetarahko sã matose, aomipona se pyra oexirykōke. Naeroro awānohpotorỹkohxo Ritonõpo mana, kurākō apiakatoh po. Morara ahtao kyyrypyrykō zehno Ritonõpo ehtoh enēko sytatose. Zae kuapiakarykō enēko roropa sytatose.

⁶ Kuepehmatorỹko Ritonõpo mana, emero porehme, kyyrypyrykō ehepyryme. Kurākō epehmāko kurā ke. Iirypyrymākō epehmāko popỹ ke.

⁷ Toitoinē matose kure imehnō riry poko penekhepyra. Morara awahtao xine kure oexirykō se matose. “Kure mase. Tuisamehxo roropa mase,” kary etary se matose Ritonõpo a. Orihpỹme oexirykō se roropa matose jũme. Amarokō rĩko orihpỹme Ritonõpo mana.

⁸ Māpyra imehnō mā typenetatohkō se rokē toto. Zae ehtoh rumekāko toto, azahkuru rokē toehtohkōme. Mokaro zehno Ritonõpo exīko mana.

Toto wānohnōko roropa mana.

⁹ Mame iirypyrymākō etuarimāko, tuānohse toexirykōke. Jetū exīko mā toto, juteu tō osemazuhme. Mame juteutōkara roropa.

¹⁰ Yrome kure imehnō rihpōkomo a, “Kure mase,” āko eya xine mana. Kure toto rīko Ritonōpo mana. Torētyke pyra toto rīko roropa mana, juteu tō osemazuhme. Morararo juteutōkara roropa.

¹¹ Zae rokē Ritonōpo kuepehmatorŷko mana juteu tomo, juteutōkara, enara.

¹² Juteutōkara typapeke pyra, Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a, moro pyra mā toto. Naeroro Ritonōpo omipona pyra mā toto. Orihnōko rokē mā toto, jūme, tyrypyrykō epehpyryme. Ritonōpo nymeropohpyry waro pyra ro tahtao xine orihnōko mā toto. Mame juteu tō mā Ritonōpo nymeropohpyry nae. Yrome aomipona pyra roropa toh mana. Naeroro iirypyrykō epehmapōko Ritonōpo mana tynmeropohpyry ae ro eya xine.

¹³ Ynara exiryke, Ritonōpo nymeropohpyry etaryhtao rokē, etananō iirypyryme ro mā toto, aomipona pyra toto ahtao. Yrome aomipona toehse toto ahtao, kure toto rīko Ritonōpo mana.

¹⁴ Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a, moro waro pyra mā juteutōkara. Yrome tōsenetupuhpōpyrykō poe rokē Ritonōpo omipona toehse mā toto. Tamoreme xine tyrypyrykō poko osenetupuhnōko mā toto, Ritonōpo nymeropohpyry waro pyra ro toto ahtao.

¹⁵ Mame toto nyrytā eneryke kyra xine zuaro sytatose, Ritonōpo nymeropohpyry tymerose sā mā ikurohtao xine. Moro waro sytatose, kure

toto ehtoh eneryke kyya xine. Morararo zae ehtoh waro toexirykōke tyrypyrykō poko toehse toto ahtao ehxirōko mā toto. Kure toto ahtao ehxiropyra mā toto Ritonōpo nymeropohpyry tymerose exiryke sã toto kurohtao.

¹⁶ Morohne poko imehnō amorepāko ase omi kurā poko toto amoreparyhtao ya. Imeīpo Jezu Kyrixtu kuapiakatorỹko mana Ritonōpo omi poe. Kuosenetupuhtopōpyrykō enēko roropa mana tokare pyra kuosenetupuhtohkō ahtao ro.

Moeze omihpyry omipona ehtoh kuhnōko juteu tō mā repe

¹⁷ Amarokō ke, juteu tomo? Moeze nymerohpyry enetuputyryke oya xine: “Ritonōpo nymenekahpyryme ase, typoetoryme,” āko matose repe. Epyrypāko matose Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a waro oexirykōke repe. Kure matose oekarōko repe.

¹⁸ Tōmipona kuexirykō se Ritonōpo mana. Moro waro matose repe. Inymeropohpyry poko tamorepase oexirykōke zae ehtoh waro matose repe.

¹⁹⁻²⁰ “Zuaro pyra exiketō amorepaneme ase,” āko matose repe. “Atamorepahnō amorepaneme ase te, putupyra exiketō amorepaneme te, zuaro pyra exiketō amorepaneme te, zae ehtoh waro ase emero,” āko matose, Ritonōpo nymeropohpyry nae oexirykōke repe.

²¹ Yrome imehnō amoreparyhtao ro oya xine, oorypyrykō poko ro matose. Imehnomo a ynara āko matose: “Imehnō mōkomory osematonanohtou,” āko matose repe, yrome ematonanohnōko roropa matose.

22 “Imehnõ nohpo poko pyra ehtoko,” ãko matose. “Imehnõ orutua poko pyra ehtoko,” ãko roropa matose nohpo tomo a. Yrome amarokõ ke nohpo tõ poko pyra hmatou? Morararo Ritonõpo myakãme ahno nyrytã se pyra matose repe. Yrome itapyĩ tae inyrytã arõko matose, imaro oturutoh tae.

23 Ritonõpo nymeropohpyry waro oexirykõ poko epyrypãko matose repe, yrome Ritonõpo hxirõko sã matose aomipona pyra awahtao xine.

24 Ynara tymerose Ritonõpo omiryme: “Irypyryme oexirykõke juteu tomo, Ritonõpo kerekeremãko juteutõkara mana,” me tymerose.

25 Ritonõpo nymeropohpyry omipona awahtao xine, juteume oehtohkõ kure mana. Yrome Ritonõpo nymeropohpyry omipona pyra awahtao xine, oty kure juteume oehtohkõ nae? Arypyra, popyra rokẽ mana.

26 Imehnõ juteutõkara repe. Yrome Ritonõpo nymeropohpyry omipona toehse ahtao, typetoryme mokaro rĩko Ritonõpo mana. Juteume exiketõ sã exĩko mã toto.

27 Naeroro, juteu tõme matose repe, yrome ohxirotorỹko mã juteutõkara, Ritonõpo nymeropohpyry omipona pyra oexirykõke. Ritonõpo omiry nae matose, tymerose exiryke. Juteume roropa matose. Yrome aomipona pyra matose. Mãpyra mokaro juteutõkara Ritonõpo omipona exĩko mã toto, juteume pyra tahtao xine ro.

28 Onokãkõ juteume nymyry nae? Onokãkõ Ritonõpo poetoryme nymyry nae? Ritonõpo poetoryme nymyry pyra mã mokaro juteu pũ ke rokẽ

exiketomo, jaĩpotapihpyry isahkatyamo.

²⁹ Yrome juteu tō nymyry mokaro, Ritonõpo poetoryme nymyry exiketomo tukurohtao xine. Tytyorõmase mokaro kurohtao Ritonõpo Zuzenu a mana, Moeze nymerohpyry omipona toehtohkõke pyra. Mokaro Ritonõpo zamaro mã toto. “Kure mase,” ãko Ritonõpo eya xine mana, morara kara ahno ahtao ro.

3

¹ “Morara ahtao otyme kure juteume exiry? Otyme kure roropa aipotapihpyry sahkary?” ãko matose otarame.

² Kure ro mã juteume ehtopo. Ynara exiryke, tōmihpyry tokarose Ritonõpo a juteu tomo a.

³ Toitoine juteu tō onenetupuhpyra toehse repe. Yrome mokaro sã pyra Ritonõpo mana. Zae exikehpyra mana ipunaka.

⁴ Ritonõpo zae exikehpyra mana. Imehnõ ajohpe ahtao ro, emero porehme, zae rokẽ ynoro mana. Ynara tymerose Ritonõpo omiryse sero poko:

“Zae oexiry poko utuarõtanohpõko mase õtururuhtao.

Kure rokẽ oehtoh poko zuaro kamexipõko mase imehnomo a ohxiroryhtao,”
me tymerose pake.

⁵ Otarãme kyyrypyrykõ poko kuahtao xine ro Ritonõpo kure ehtoh enetupuhnõko imehnõ mana. Otara ãko sytatou morara ahtao? Morara ahtao: “Ritonõpo zae pyra mana kuãnopyrykohtao,” ãko imepỹ mã otarame repe. Morara katopõpyry to-tase ya imehnomo a repe.

⁶ Azahkuru morara kary ipunaka. Ritonõpo zae pyra ahtao, sero pōkō anapiakasaromepyra exiry.

⁷ “Yrome yyrypyry poko jahtao imehnō tuarōtanohpōko ase emero motye kuhse Ritonõpo zae ehtoh poko. Morara ahtao oty katohme juānohnōko nae yyrypyry poko?”

⁸ Naeroro kyyrypyrykō poko sehtone Ritonõpo rokē kure exiry enetohme imehnomo a,” āko otarame repe. “ÿ, morara āko Pauru,” āko imehnō mā repe, ykerekere mananomo, yhxirotohme repe. Mokaro wānohnōko Ritonõpo mana, zae rokene toto ryrypyry epehpyryme.

Kurākō nymyry pyra sero nono po

⁹ Moraramē otarame ynara āko matose: “Juteume kuexirykōke kurehxo sytatose, juteutōkara kure hkopyra toh mana,” āko otarame matose repe. Arypyra, pake kuuruatose moro poko. Juteutō sā juteutōkara mana. Tyyrypyhpyke sytatose oxisamo. Kyyrypyrykō rumekary waro pyra sytatose.

¹⁰ Ynara āko Ritonõpo omiry moro poko:

“Sero nono po kurākō pyra mā ipunaka.

Emero porehme tyyrypyhpyke toehse.

¹¹ Zae ehtoh waro exiketō pyra roropa mā ipunaka.

Ritonõpo omipona se exiketō pyra mā ipunaka roropa.

¹² Toeramase ropa toto Ritonõpo winoino.

Ritonõpo waro ehxīpo tyyrypyrykō poko toehse ropa toto, emero porehme.

Kure toehtohkō poko pyra toto, emero porehme.

¹³ Aomirykō onekunohto mana.

Ajohpe xihpyry aomirykō mana, opi orihmatō samo.

Okoi epity sã aomirykō mana.

¹⁴ Imehnō kerekeremãko mã toto tōmirykō xihpyry ke.

¹⁵ Axĩ imehnō osanumãko toto.

Axĩ imehnō etapãko roropa toto.

¹⁶ Imeimehnō ryhmãko toto.

Toto tuarimapōko roropa toto.

¹⁷ Kure toexirykō waro pyra toto imehnō maro.

¹⁸ ‘Ritonōpo, tuisa imehxo mase, yna Esemy,’ kara mã toto,”

me tymerose pake Ritonōpo omiryne.

¹⁹ Ritonōpo nymeropohpyry omipona se exikety ahtao, mame toiro tyrypyry poko toehse ropa ahtao, Ritonōpo omipona pyra toehse. Popyra mã ipunaka Ritonōpo a, imehnō iirypyrymãkō samo. Ritonōpo ezukuru waro pyra toehse ynororo, tyrypyhpyke toehse toexiryke.

²⁰ Ekurãkasaromepyra sytatose Ritonōpo nymeropohpyry omipona kuehtohkōme. Ritonōpo nymeropohpyry kutuarōtanohtorỹko rokẽ mana kyyrypyrykō poko.

Iirypyrymãkō kurãkary poko Ritonōpo a

²¹ Yrome seromaroro Ritonōpo a tōsenetupuhpopyry tonepose kyaa xine iirypyrymãkō kurãkary poko tyaa. Tynyeropohpyry omipona kuexirykōke kukurãkatorỹko Ritonōpo nae? Arypyra ipunaka. Ynara kutuarōtanohtorỹko Moeze nymerohpyry mana, imehnō urutō kō nymerotyã roropa,

²² iirypyrymãkō kurãkãko Ritonōpo mana Jesu Kyrixtu enetuputyryke eya xine. Emero Kyrixtu

enetupuhnanõ kurākāko Ritonõpo mana, oxisã tyrypyhpyke kuexirykõke emero porehme.

²³ Kymarokõ emero tyrypyhpyke. Osepune pyra sytatose, Ritonõpo kure exiry maro.

²⁴ Yrome Ritonõpo kypyno xine ipunaka. Morara exiryke enetuputyryhtao kyya xine kukurākatorỹko ropa mana, Jezu Kyrixtu orihtopõpyry ke. Aorihtopõpyry ke topekahse sytatose kyhxiropyra xine joroko tamuru ehtohme.

²⁵ Ritonõpo Tumūkuru ekarone aorihtohme, iirypyrymākõ kurākatohme tyya, enetuputyryhtao eya xine. Tumūkuru tokarose kure toehtoh poko imehnõ tuarõtanohtohme iirypyrymākõ kurākaryhtao eya. Osemazuhme aporo kuānohpopyra xine aporo Ritonõpo kynexine kyyrypyrykõ poko.

²⁶ Yrome seromaroro kyyrypyrykõ epehmapõko Ritonõpo mana. Emỹpõko mana, zae aehtoh waro imehnõ ehtohme, iirypyrymākõ kurākaryhtao eya. Moraram Tumūkuru ekaroryke zae toehtoh poko kutuarõtanohtorỹko Ritonõpo mana. Iirypyrymākõ kurākary poko roropa kutuarõtanohtorỹko mana, Jezu enetuputyryke eya xine.

²⁷ Morara ahtao oty poko epyrypāko sytatou? “Ypoe rokẽ kure jenẽko Ritonõpo mana,” āko sytatou? Arypyra. “Ritonõpo nymeropohpyry omipona jehtopõpyryke kure jenẽko Ritonõpo mana,” āko roropa sytatou? Arypyra roropa. Aomipona pyra sytatose ipunaka. Enetuputyryke rokẽ kyya xine tukurākase sytatose.

²⁸ Seromaroro zuaro sytatose. Kukurākatorỹko

Ritonõpo mana Kyrixtu enetuputyryke rokẽ kyya xine, inymeropohpyry omipona kuexirykõke pyra.

²⁹ Juteu tõ rokẽ esẽme Ritonõpo nae? Arypyra, juteu tõ esẽme mana, juteutõkara esẽme. Emero esẽme mana, enara.

³⁰ Toiro Ritonõpo mana. Juteu tõ kurākāko mana Jesu enetuputyryke eya xine. Morararo juteutõkara kurākāko Ritonõpo mana tonetuputyryke eya xine roropa.

³¹ Morara ahtao Kyrixtu enetuputyryke kyya xine Ritonõpo nymeropohpyry rumekāko sytatou? Arypyra, onurumekara sytatose. Jesu enetuputyryhtao kyya xine, inymeropohpyry omipona kuhse sytatose exĩko.

4

Ritonõpo enetupuhtopõpyry Aparão a

¹ Mame otarame imepỹ juteu ynara āko: “Morara ahtao otara āko sytatou kytamurukõ Aparão poko? Oty pokoino Aparão tukurākase Ritonõpo a?” āko, ekaropõko otarame.

² Etatoko pahne, tamoreme kure Aparão toehse ahtao, Ritonõpo nymeropohpyry omipona toexiryke, otarame kure toexiry poko epyrypary repe. Yrome Ritonõpo netaryme kure toexiry poko epyrypasaromepyra kynexine.

³ Ynara tymerose Ritonõpo omiryme: “Ritonõpo tonetupuhse Aparão a. Naeroro enetuputyryke eya iirypyry korokane Ritonõpo. Mame kure tonese Ritonõpo a,” āko Ritonõpo omiry.

⁴ Erohkety erohnõko mana. Mame eheppyry apoĩko mana toerohtamitume. Moro eheppyry

imepỹ nekarohpyry rokẽ pyra mana, aerohtamitume exiryke.

⁵ Yrome iirypyrymãkõ kurākary ropa Ritonõpo a moro sã pyra mana. Tonetupuhnanomo a: “Kure mase, tukurākase ropa ya,” ãko Ritonõpo mana. Yrome morara kara mana tamoreme kure toetoh kuhnanomo a.

⁶ Sero poko tymerose Tawi a pake, tãkye exiketõ poko iirypyrykõ kurākaryke Ritonõpo a, tamoreme kure toetoh onukuhpyra toto ahtao.

⁷ Ynara tymerose Tawi a:

“Tãkye kuhse mokaro mana

iirypyrykõ tykorokase exiryke Ritonõpo a.

iirypyrykõ onenepyra toehse roropa Ritonõpo mana.

⁸ Morararo tãkye kuhse iirypyrymanõpo mana, iirypyry tykorokase exiryke Kuesẽkomo a,” tykase.

⁹ “Tãkye kuhse mokaro,” tykase Tawi juteu tõ poko rokẽ pyra. Juteutõkara roropa morararo mana. Ynara ãko ase Ritonõpo omi poe: “Ritonõpo tonetupuhse Aparão a. Naeroro Ritonõpo enetuputyryke eya, tukurākase ynororo Ritonõpo a,” ãko.

¹⁰ Otara ahtao Aparão tukurākase nae? Aĩpotapihpyry sahkaĩpo tukurākase nae Ritonõpo a? Arypyra, onysahkara ro ahtao tukurākase ynororo Ritonõpo a.

¹¹ Imeĩpo tyaĩpotapihpyry tysahkapose Aparão a, imehnõ tuarõtatohme ikurākatopõpyry poko Ritonõpo a. Ritonõpo enetuputyryke eya, tukurākase ynororo onysahkara ro ahtao. Naeroro emero Ritonõpo enetupuhnanõ tamurume Aparão mana.

Juteutōkara roropa tukurākase mā toto Ritonōpo a tyaīkōpotapihpyry onysahkara ahtao ro, Aparāo kurākatopōpyry saaro.

¹² Morararo juteu tomo, Aparāo paryme mā toto, jaīkōpotapihpyry tysahkase exiryke rokē pyra. Aparāo paryme mā toto Ritonōpo enetuputyryke tyia xine, enetupuhtopōpyry saaro Aparāo a. Tyaīkōpotapihpyry onysahkara ahtao ro tukurākase toto Ritonōpo a Aparāo kurākatopōpyry saaro.

Ritonōpo nekarory apoīko sytatose enetuputyryhtao kyia xine

¹³ Ynara tykase Ritonōpo Aparāo a: “Sero pōkō esēme orīko ase apakō maro, enara,” tykase Ritonōpo Aparāo a. Morara tykase Ritonōpo tynmeropohpyry omipona exipitopyra Aparāo ahtao. Tosēme Ritonōpo tonetupuhse Aparāo a exiryke tukurākase ynororo eya, morara tykase Ritonōpo eya.

¹⁴ Kurākō ekarōko Ritonōpo mana tynmeropohpyry omipona exiketomo a rokē pyra. Tynmeropohpyry omipona exiketomo a rokē kurākō ekaroryhtao toiparo rokē Jezu senetupuhtory. Toiparo rokē roropa: “Kurākō ekarōko ase oia xine,” tykase Ritonōpo exiry kyia xine.

¹⁵ Tynmeropohpyry omipona pyra exiketō wānohnōko Ritonōpo mana. “Jomipona pyra matose,” kara Ritonōpo mana tynmeropohpyry onetapŷnŷpo tomo a, aomiry waro pyra toto exiryke.

¹⁶ Naeroro omomŷke pyra Ritonōpo mana: “Kurākō ekarōko ase oia jenetuputyryke oia,”

tykase ynororo Aparão a. Toipe Ritonõpo mana, tõmihpyry ae ro mana. Naeroro kurākõ ekarõko kyya xine mana emero tonetupuhnanomo a, Aparão a ekarotopõpyry saaro. “Ynymeropohpyry omipona exiketomo a rokẽ kurākõ ekarõko ase,” kara Ritonõpo kynexine. Yrome ynara tykase ynororo: “Jenetupuhnanomo a kurākõ ekarõko ase emero,” tykase ynororo. Naeroro Ritonõpo a kytamurukõme Aparão mana, Ritonõpo enetuputyryke kyya xine, enetupuhtopõpyry saaro Aparão a.

¹⁷ Ynara tymerose Ritonõpo omiryne: “Jomi poe tuhke pata põkõ ynara ãko, ‘Kytamurukõme Aparão mana isaaro Ritonõpo enetuputyryke kyya xine,’ ãko,” tykase Ritonõpo Aparão a. Ritonõpo tonetupuhse Aparão a, aorihtyã ãsemãkaponeme ropa kynenetupuhne. Tõmiry ke emero tyriry waro exiketyne roropa, kynenetupuhne.

¹⁸ “Apakõ tuhke emãnõko mana, ekuhpõme exõko mã toto,” tykase Ritonõpo Aparão a. “Ypoe tuhke pata põkõ tamurume exõko mase,” tykase. Mame zae Ritonõpo omiry ehtoh tonetupuhse Aparão a. “Tõmihpyry ae ro kure jyrõko Ritonõpo mana,” tykase Aparão tyya rokene. Yronymyryne tonetupuhse eya. Emũkuasaromepyra tahtao, tamuhpõme toexiryke, toraximase ynororo. “Umũkuru ekarõko ya Ritonõpo mana,” tykase.

¹⁹ Tamuhpõme toehse Aparão, 100me exisasaka jeimamyry taropose eya. “Emũkuasaromepyra ase orihsasaka jexiryke,” tykase Aparão tyya rokene. “Ypyty Sara roropa kunumuxime mana, emũkuasaromepyra ynororo roropa,” tykase tyya rokene. Yrome Ritonõpo omiry zae ehtoh onene-

tupuhkehpyra kynexine, emũkuara tahtao ro.

²⁰ Ritonõpo onenetupuhkehpyra kynexine. “Nary rokene,” kara roropa kynexine. “Sero põkõ esẽme orĩko ase, apakõ roropa,” katopõpyry poko Ritonõpo a wenikehpyra kynexine ynororo. Ritonõpo enetuputyryke, tyjamihtase Aparão. Mame, “Kure mase,” tykase ynororo Ritonõpo a.

²¹ Ritonõpo jamitunuru poko tonetupuhse Aparão a exiryke, Ritonõpo nekarory apoiry waro kynexine.

²² Morara exiryke roropa Ritonõpo enetuputyryke eya Aparão kurākane Ritonõpo. Kurāme tyrise ynororo.

²³ Moro tymerose Ritonõpo omiryme: “Kunukurākane Ritonõpo. Kurāme tyrise ynororo,” tykase. Moro tymerose Aparão poko rokẽ pyra.

²⁴ Kypoko xine moro tymerose roropa, tukurākase kuexirykõke Ritonõpo a. Kurākõme tyrise sytatose roropa, Kuesẽkõ Jezu ẽsemākapohpõ enetuputyryke kyya xine.

²⁵ Tumũkuru tokarose Ritonõpo a aorihtohme kyyrypyrykõ pokoino. Mame tõsemākapose ropa ynororo kukurākatohkõme.

5

Zae kuexirykõ ropa Ritonõpo a

¹ Mame tukurākase kuexirykõke Ritonõpo a, Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu enetuputyryke kyya xine, Ritonõpo epeme sytatose toehse.

² Ipokoino toenupunase kypoko xine Ritonõpo, tonetupuhse kyya xine exiryke. Ritonõpo maro

tuisame kuehtohkõ eraximãko sytatose. Naeroro atãkyemãko sytatose.

³ Kuetuarimarykohtao roropa atãkyemãko sytatose. Ynara exiryke, kuetuarimarykõke kuoseanahtorykõ waro exĩko sytatose.

⁴ Mame kuoseanahtorykohtao, “Kure mase,” ãko Ritonõpo mã kyya xine. “Kure mase,” kary Ritonõpo a eraximaryke kyya xine, penekhepyra sytatose Ritonõpo maro kuehtohkõ eraximary poko kyya xine.

⁵ Ritonõpo maro kuehtohkõ eraximaryhtao kyya xine atasamara sytatose, toiparo rokẽ pyra eraximaryke kyya xine. Ritonõpo imehnõ pyno ipunaka. Kypyno xine roropa mana. Naeroro Tuzenu kurã ekaroase kyya xine, kukurohtaka xine aomõtohme, imehnõ pyno roropa kuehtohkõme.

⁶ Kuatakorehmarykõ waro pyra ro kuahtao xine, Kyrixtu kynorihne, aorihtoh po toehse ahtao. Tummy omi poe kynorihne iirypyryme kuahtao xine ro.

⁷ Tupime sã kuorikyrykõ kyya xine mana imepỹ kurã orihpyra ehtohme. Otarãme toitoine toorikyry zuno pyra exikety osekarõko mana orihtohme tope kurã orihpyra ehtohme.

⁸ Yrome moro motye kuhse kypyno xine Ritonõpo ehtoh mana. Iirypyryme ro kuahtao xine Kyrixtu kynorihne kymyakãkõme, orihpyra kuehtohkõme.

⁹ Toorikyry ke kure kyriatose Ritonõpo neneryme. Naeroro kypyno xinehxõ toexiryke jũme kypoko xine enupunãko mana, kyzehno xine pyra Ritonõpo ehtohme.

¹⁰ Pake Ritonõpo zehno ehse kymarokõ repe. Yrome tope tõme kyriatose Tumũkuru orikyry ke. Seromaroro Kyrixtu tõsemãse ropa exiryke ky-jamihtanohtorỹko mana, tõmipona kuehtohkõme, jũme orihpỹme toexiryke.

¹¹ “Jepe tõ matose,” tykase Ritonõpo kyya xine. Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu Ritonõpo epeme kyriatose, kypyno xine toexiryke, toorihse toexiryke roropa kymyakãkõme. Naeroro atãkyemãko sytatose Ritonõpo epeme toehse kuexirykõke.

Atão poko Kyrixtu poko roropa

¹² Pake, toirõ Atão iirypyryme toehse. Mame mokyro poe tonuruse sero põkõ emero porehme. Ipoenõ emero iirypyryme toehse Ritonõpo a tyrypyhpyke Atão exiryke. “Orihnõko mã iirypyrymãkomo,” tykase Ritonõpo. Naeroro ahno emero orihketõme toehse roropa, tyrypyhpyke toexirykõke, emero porehme.

¹³ Sero põkõ iirypyryme toh kynexine tynmeropohpyry onymeropopyra ro Ritonõpo ahtao Moeze a. Yrome: “iirypyryme matose,” kara Ritonõpo kynexine aporo eya xine, tynmeropory onymeropopyra ahtao ro Moeze a.

¹⁴ Mame Atão ehtopõpyry poe Moeze ehtopõpyry pona orihnõko emero sero põkomo. Atão rypyry sã pyra imehnõ rypyry kynexine otarame, Atão ehtopõpyry sã pyra toexirykõke, Ritonõpo omipona pyra Atão exiryke. Yrome isaaro toorihse roropa toto.

Mame Atão ehtopõpyry kynexine imepỹ poko enetupuhtohme, kapu ae aepyry enetupuhtohme, oehpyra ro ynororo ahtao.

15 Tuhkākō toorihse Atão rypyry pokoino. Māpyra Ritonōpo nyrihpyry kure kuhse mana. Kypyno xine kuhse mana. Jamihme roropa mana. Iirypyrymākō kurākāko tuhke, Jezu Kyrixtu pokoino, toorihse exiryke kyyrypyrykō epehpyryme.

16 Atão toiro kynexine repe. Yrome ipoenō, ipakō roropa emero iirypyryme toehse Ritonōpo a Atão rypyry pokoino. “Iirypyryme matose ya,” tykase Ritonōpo eya xine. Māpyra Jezu Kyrixtu a tukurākase ropa mǎ toto. Seromaroro: “Zae mase ya,” āko Ritonōpo mana Atão pakomo a Jezu enetuputyryhtao eya xine. Atão rypyry toiro repe. Yrome moro pokoino popyra toehse tuhkākomo. Māpyra Ritonōpo nekarohpyry ke rokē tuhkākō tyrypyry poko exiketō kurākōme exīko ropa mana. Orihpỹme exīko roropa mana.

17 Ajohpe pyra mana. Toiro rypyry pokoino orihketōme sero pōkō toehse toirō poe. Yrome Atão nyrihpyry motye kuhse imepỹ nyrihpyry mana, Jezu Kyrixtu nyrihpyry. Ritonōpo nekarohpyry tapoise kyya xine ahtao, kukurākatone ropa. Kure kyritorỹko ropa mana. Mame tuisame exīko sytatose, Jezu Kyrixtu pokoino.

18 Naeroro Atão Ritonōpo omipona pyra kynexine. Iirypyry pokoino isaaro sero pōkō toehse popyra, emero porehme. Māpyra Kyrixtu Tummy omipona toexiryke ipunaka toorihtopōpyry ke kukurākatone ropa kyhxiropyra xine joroko tamuru ehtohme, kyyrypyrykō xihpyry poko pyra kuehtohkōme, orihpỹme kuehtohkōme roropa, enara.

19 Tuhkākō iirypyryme toehse kynexine

toiro orutua pokoino, Ritonõpo omipona pyra aehtopõpyry pokoino. Mäpyra Ritonõpo omipona Kyrixtu ehtopõpyryke, toorikyry ke tuhkākō tukurākase ropa eya.

²⁰ Ritonõpo a tynyperopohpyry tokarose Atão pakō amorepatohme, iirypyryme toehtohkō waro toto ehtohme. Yrome tyyrypyrykō poko itamurumehxo toehse toto sero pōkomo. Orihnōko mā toto emero, iirypyryme toexirykōke. Ritonõpo maro pyra exīko mā toto. Yrome Ritonõpo itamurumehxo sero pōkō pyno mana.

²¹ Naeroro kyyrypyrykō pokoino orihketōme toehse sytatose. Morara exiryke Tumūkuru Kyrixtu tonehpose aorihtohme kymyakākōme. Kypyno xine toexiryke kukurākatorỹko mana, orihpỹme kuehtohkōme, jũme Jezu Kyrixtu Kuesēkō maro kuehtohkōme.

6

Aorikyhpyry sã kyyrypyrykomo a

¹ Kurākō onekarokehpyra Ritonõpo mana kyya xine iirypyryme kuahtao xine ro. Naeroro otarame ynara āko imepỹ mana: “Morara ahtao kyyrypyrykō poko ro sehtone, itamurumehxo kypyno xine Ritonõpo ehtoh waro imehnō ehtohme.”

² Arypyra. Morara kara ehtoko. Aorihtyã ekepyry oseremara mana. Mokyro saaro sytatose, kyyrypyrykō poko pyra, Kyrixtu enetuputyryhtao kyya xine kuesēkōme.

³ Tõpurihkase kuahtao xine, Jezu Kyrixtu poetoryme kuexirykō waro imehnō ehtohme, kyyrypyrykō turumekase kyya xine, aorihtyã

ekepyry oseremara exiry samo. Moro poko osenetupuhtoko.

⁴ Morarame ipoetoryme tõpurihkase kuahtao xine imaro toorihse sã sytatose. Imaro tonêse sã roropa sytatose. Kyrixtu kynorihne Tummy omi poe. Moro saaro taroino Jezu Kyrixtu omipona ytoytõko sytatose. Tyjमितunuru poe Tumũkuru õsemãkapone ropa Ritonõpo. Emero motye kuhse Ritonõpo jamihme mana. Naeroro tyrisenã sã osenetupuhnõko sytatose, Jezu jamitunuru nae kuexirykõke.

⁵ Typoe kynorihne Kyrixtu wewe pokona. Moro saaro kypoe xine ro kyyrypyrykõ poko pyra sytatose. Mame tyjमितunuru tokarose Ritonõpo a Tumũkuru a tõsemãkapose ropa ahtao eya. Moro saaro Kyrixtu jamitunuru nae sytatose. Kyyrypyrykõ turumekase kyya xine. Kuesẽkõ omipona rokẽ sytatose ijamitunuru nae kuexirykõke.

⁶ Osemazuhme kyyrypyrykõ poko rokẽ sexi-atose. Ipoko exikehpyra sexi-atose. Etuarimãko sexi-atose. Ahno namoto tosẽ onurumekara. Moro sã kyyrypyrykõ onurumekara sexi-atose. Irumekary waro pyra sexi-atose. Yrome taroino kyyrypyrykõ poko pyra rokẽ sytatose. Kumykõ omi poe Kyrixtu kynorihne tyjमितunuru ritohme kukurohtaka xine, kyyrypyrykõ poko pyra kuehtohkõme. Naeroro pake kuehtopõpyrykõ sã pyra sytatose, kyyrypyrykõ poko pyra sytatose toehse.

⁷ Toorihse kuahtao xine kyyrypyrykõ poko pyra sytatose, aorikyhpory samo.

⁸ Mame jũme orihpỹme exĩko sytatose Jezu maro. Typoero kynorihne Jezu. Isaaro kypoe xine ro

kyyrypyrykõ turumekase kyya xine. Naeroro ynara enetupuhnõko sytatose, jũme orihpỹme exĩko sytatose Jezu maro.

⁹ Kyrixtu tõsemãkapose ropa mana, orihzomopyra aehtohme jũme. Moro waro sytatose. Anaorihmaposaromepyra imehnõ mana jũme.

¹⁰ Kynorihne Jezu kyyrypyrykõ ehehpyryme. Toiro kynorihne orihzomopyra ehtohme jumãme. Seromaroro orihpỹme ropa mana kure rokẽ Ritonõpo maro.

¹¹ Morara exiryke wenikehpyra ehtoko. Kyyrypyrykõ turumekase kyya xine. Ipoko pyra toehse sytatose. Taroino Ritonõpo omipona rokẽ ytoytõko sytatose tyrisenã sã kuosenetupuhtohkõ toehse exiryke. Kure rokẽ Jezu Kyrixtu maro sytatose.

¹² Epohnohpyra ehtoko oorypyrykõ poko, oexirykõ poko. “Yyrypyry poko ehxi,” kara ehtoko. Iiryryryme oehtohkõ poko penetara ehtoko. Oorypyrykõ poko pyra ehtoko ipunaka.

¹³ Tyyrypyrykõ poko exiketõ wãnohnõko Ritonõpo mana. Yrome Ritonõpo omipona exiketõ kapu aka ytõko mã toto. Osemazuhme mexiatose oorypyrykõ poko. Yrome seromaroro Ritonõpo omipona rokẽ ytoytõko matose. Morara exiryke: “Jesẽme mase,” kara ehtoko ipunaka joroko tamuru a. “Õmi poe yyrypyry poko ase,” kara roropa ipunaka eya. Yrome Ritonõpo a rokẽ: “Yna esẽme mase,” kahtoko. “Ajamitunuru ekaroko yna a, zae yna ehtohme, õmipona roropa,” kahtoko eya.

¹⁴ Oorypyrykõ poko pyra ehtoko, Ritonõpo

nymeropohpyry Moeze a ohxiropyra xine ehtohme. Ritonõpo namotome rokẽ toehse matose, eya tukurākase oexirykõke.

Kuesẽkõ namotome sã zae rokẽ ehtoh poko

¹⁵ Seromaroro tukurākase sytatose Ritonõpo a inymeropohpyry omipona kuexirykõke pyra. Imũkuru orikyry enetuputyryke rokẽ kyya xine tukurākase sytatose. Yrome ynara kara ehtoko: “Ritonõpo nymeropohpyry omipona pyra kuahtao xine ro tukurākase sytatose. Naeroro kyyrypyrykõ poko ro sehtone,” kara ehtoko.

¹⁶ Imepỹ poetoryme oexirykohtao aomipona oehtohkõme, inamotome exĩko matose. Mame oesẽkõ onurumekara matose, ipyno oexirykõke. Moro saaro tyrypyrykõ poko exiketõ tyrypyrykõ onurumekara mã toto. Yrome matose Ritonõpo omipona se toehse. Zae exĩko roropa matose Ritonõpo maro jũme. Moro poko wenikehpyra ehtoko.

¹⁷ Osemazuhme oorypyrykõ poko mexiatose. Yrome Ritonõpo omiry etaryke oya xine, tone-tupuhse oya xine. Ātamorepatopõpyrykõ omipona toehse matose yronymyryme. Moro poko: “Kure mase Papa Kapuaono,” āko ase Ritonõpo a.

¹⁸ Tyrypyry poko exiketõ tymyhse sã mã toto. Yrome Ritonõpo jamitunuru tomõse okurohtaka xine, oorypyrykõ poko pyra oehtohkõme. Seromaroro joroko tamuru omipona pyra matose. Ritonõpo omipona rokẽ matose.

¹⁹ Oya xine oturũko ase tarõkõ oturutoh saaro oorypyrykõ rumekary waro pyra oexirykõke, Ritonõpo omipona exiry waro pyra roropa

oexirykõke. Osemazuhme oorypyrykõ poko se mexiatose. Zae pyra oehtohkõ poko mexiatose. Popyra oehtohkõ poko mexiatose roropa. Măpyra seromaroro osekartoko ipunaka Ritonõpo a zae rokẽ oehtohkõme, kure ehtoh poko rokẽ oehtohkõme ineneryme.

²⁰ Oorypyrykõ poko awahtao xine zae oehtohkõ poko pyra mexiatose.

²¹ Morara exiryke otyme kure oya xine oorypyrykõ poko oehtopõpyrykõ nae? Arypyra. Oorypyrykõ poko oehtopõpyrykõ poko ehxirõko matose seromaroro. Tyrypyry poko exiketõ toorihse ahtao, ameke rokẽ exiko mã toto Ritonõpo a jũme, tyrypyrykõ ehepyryme.

²² Yrome seromaroro oorypyrykõ poko pyra oehtohkõme tymyhpokase ropa sã matose, Ritonõpo namotome rokẽ oehtohkõme. Naeroro tõmipona oritorỹko Ritonõpo mana. Mame imeĩpo orihpỹme oritorỹko roropa mana jũme.

²³ Ynara exiryke, kyyrypyrykõ ehepyryme orihnõko sytatose. Yrome Ritonõpo nekarohpyry ke orihpyra sytatose jũme. Jezu Kyrixtu Kuesẽkõ marõme exiko sytatose, toorihse exiryke kymyakãkõme.

7

Type exiketõ ehtoh samo

¹ Moeze nymerohpyry mã kuamorepara xine toehse, Jezu Kyrixtu omipona kuexirykõke. Wekry tomo, ynara zuaro matose, kowenu omiry sã Ritonõpo nymeropohpyry mana. Aomipona

sytatose orihpyra kuahtao xine rokene. Toorihse kuahtao xine aomipona exikehnõko sytatose.

² Niotakety morararo mana. Niotakety tynio maro exiiko mana toorihtoh ponãmero. Ritonõpo nymeropohpyry poe ipytyme exiiko mana tynio orikyry ponãmero. Yrome toorihse inio ahtao tynioke pyra ropa nohpo exiiko mana. Toorihse inio exiryke pytõpome toehse ynororo.

³ Naeroro imepõ orutua maro mokyro toehse ahtao, orihpyra ro inio ahtao popyra mana. Iirypyryme mana. Yrome toorihse inio ahtao, tynioke pyra toehse ropa mana. Kowenu omihpyry ae ro iniotary ropa kure mana. Morararo Ritonõpo nymeropohpyry ae ro mana. Iirypyryme pyra mana imepõ maro iniotary ropa ahtao, inio toorihse exiryke.

⁴ Wekyry tomo, osemazuhme azahkuru sexiataose. Ynara sosenetuputyatose: “Kure sytatose Ritonõpo a inymeropohpyry omipona kuexirykõke,” sytatose repe. Yrome seromaroro azahkuru kuosenetupuhtohkõ turumekase kyaa xine, tynio ekepyry rumekatopõpyry sã nohpo a. Ynara enetupuhnõko sytatose, Ritonõpo a tukurãkase sytatose inymeropohpyry omipona kuexirykõke pyra. Yrome Jezu orihtopõpyry enetuputyryke kyaa xine tukurãkase sytatose. Seromaroro aẽsemamyhpyry ropa poetoryme toehse sytatose. Naeroro Jezu omipona ytoytõko sytatose.

⁵ Kypenetatopõpyrykõ xihpyry poko kuahtao xine, kyyrypyrykõ poko ehse kymarokomo. Mame: “Morohne poko pyra ehtoko,” karyke Ritonõpo a, tynymeropohpyry ae, itamurumehxo

kyyrypyrykõ poko se sexiataose. Yrome kyyrypyrykõ onurumekara kuahtao xine ameke rokẽ exiiko sytatose Ritonõpo a toorihse kuahtao xine.

⁶ Moeze nymerohpyry omipona se kuehtopõpyrykõ kymykyrykõ sã kynexine. Yrome Jezu kynorihne kymyakãkõme. Morara exiryke seromaroro Ritonõpo omipona kuexirykõ waro sytatose. Aomipona ytoytõko sytatose Moeze nymerohpyry omipona kuexirykõke pyra. Yrome Ritonõpo Zuzenu a kuosenetupuhtohkõ kurãkaryke aomipona ytoytõko sytatose.

Moeze nymerohpyry yyrypyry poko jehtoh poko

⁷ Morara ahtao otara ãko sytatou Moeze nymerohpyry poko? Popyra Moeze nymerohpyry nae? Arypyra. Yrome Moeze nymerohpyry eneryhtao ya yyrypyry poko zuaro toehse ywy. Ynara tymerose exiryke: “Imehnõ mõkomory poko penetara ehtoko, ipyty poko roropa penetara ehtoko,” karyke Moeze nymerohpyry a morohne poko ypenetary poko zuaro toehse ywy.

⁸ Mame Ritonõpo nymeropohpyry etaryhtao kyaa xine zuaro exiiko sytatose. Popyra Ritonõpo a kyyrypyrykõ poko kypenetarykõ mana. Moro waro toehse sytatose repe. Yrome itamurumehxo imehnõ mõkomory poko penetãko sytatose, ipyxiãkõ poko penetãko roropa sytatose Ritonõpo nymeropohpyry eneryhtao ro kyaa xine. In-nymeropohpyry waro pyra kuahtao xine rokẽ iirypyryme ehtoh waro pyra sehtory.

⁹ Osemazuhme Ritonõpo nymeropohpyry waro pyra exiase. “Ywy ase kure Ritonõpo a,” tykase

ywy repe. Yrome Ritonõpo nymeropohpyry waro toehse jahtao, ynara ase: “Itamurume tyrypyhpyke ase Ritonõpo a,” ase ya rokene.

¹⁰ Mame zuaro toehse ywy juānohtoh poko, yyrypyry ehepyryme ameke rokẽ Ritonõpo a jexiry poko toorihse jahtao. Moro waro toehse ywy. Ritonõpo a tynyeropohpyry tonehpose orihpỹme kuehtohkõme repe tymaro. Yrome juānopyry poko rokẽ jamorepase.

¹¹ Azahkuru exiase: “Kure ase Ritonõpo a,” karyhtao ya. Yrome toipe exiase yyrypyry poko. Naeroro osenekunohnõko rokẽ exiase. Mame Ritonõpo nymeropohpyry waro toehse jahtao: “Irypyryme ase Ritonõpo a,” ase ya rokene. “Jũme ameke exĩko ase Ritonõpo a toorihse jahtao,” ase ya rokene.

¹² Zae Ritonõpo nymeropohpyry mana: “Jomipona ehtoko,” katopõpyry Ritonõpo a zae mana. Kure rokẽ mana.

¹³ Yrome oty katohme Ritonõpo nymeropohpyry kurã jorihmãko nae? Arypyra. Yyrypyry a rokẽ taorihmapose ywy. Ritonõpo nymeropohpyry pokoino kyyrypyrykõ popyrahxo exĩko mã ipunaka.

Kure jexiry se jahtao yyrypyry poko ro myhe ase

¹⁴ Ritonõpo nymeropohpyry kure ehtoh waro sytatose, Tuzenu poe tymeropose exiryke. Yrome yyrypyry poko ro ase. Tymyhse sã ase yyrypyry a.

¹⁵ Kure onyripyra jahtao ynara ãko ase ya rokene: “Oty katoh ypenetatoh poko pyra hano?” ãko ase. Yrome yyrypyry poko jahtao ynara ãko ase: “Oty katoh moro xihpyry poko hano? Ipoko

se pyra ase repe yrome ipoko ro ase,” āko ase ya rokene.

¹⁶ Naeroro ise pyra jehtoh poko ro jahtao, Ritonōpo nymeropohpyry zae exiry enetupuhnōko ase.

¹⁷ Naeroro yyrypyry poko se pyra ase repe. Yrome yyrypyry ukurohtao mana. Naeroro popyra jexiryke ukurohtao, yyrypyry poko ase.

¹⁸ Kure jexiry poko se ase repe, yrome kure jexiry waro pyra ase. Naeroro ynara enetupuhnōko ase kure nymyry pyra ase ukurohtao.

¹⁹ Kure jexiry se ase repe, yrome ipoko pyra sā ase. Māpyra popyra jexiry se pyra roropa ase repe yrome ipoko ro ase.

²⁰ Naeroro ise pyra jehtoh poko ro jahtao, ypoē pyra ase yyrypyry poko. Yyrypyry poko ase iiryryryme jexiryke ukurohtao.

²¹ Naeroro ynara enetupuhnōko ase, kure jehtoh poko se jahtao ipoko jehtoh waro pyra ase iiryryryme jexiryke ukurohtao.

²² Ritonōpo nymeropohpyry omipona se ase yronymyryme repe.

²³ Yrome ynara enetupuhnōko ase, kure jehtoh poko se jahtao ro yyrypyry poko ase, iiryryryme jexiryke ukurohtao. Āpuruhpyry taō sā ase. Āpuruhpyrytaono tūtara mana tapuruse exiryke āpuruhpyry tao. Moro saaro kure jexiry poko pyra ase jamihme pyra jexiryke.

²⁴ Emynyhmāko ase yronymyryme. Onoky yjamihtanohnōko nah yyrypyry poko pyra jehtohme, etuarimaketō esaka ytopyra jehtohme toorihse jahtao?

25 Kuesêkõ Jezu Kyrixtu kypynanohnekõme mana. Emero motye kuhse jamihme mana. Yjamihtanohnõko mana. Naeroro: “Kure mase, Ritonõpo,” äko ase Ritonõpo a.

Taroino Ritonõpo omipona ase yronymyryme. Yrome jamoreme rokẽ jahtao yyrypyry poko exiry, Jezu Kyrixtu jamitunuru pyra jahtao.

8

Isene kuexirykõ poko Ritonõpo Zuzenu maro

¹ Morara exiryke seromaroro: “Popyra mase ya,” kara Ritonõpo kyaa xine mã ipunaka Jezu Kyrixtu maro kuexirykõke. Ipoetoryme kuexirykõke kuaropopyra xine mana etuarimaketõ esaka.

² Ritonõpo a Tuzenu jamitunuru tokarose kyaa xine kyyrypyrykõ poko pyra kuehtohkõme. Morara exiryke Zuzenu kuosenetupuhtohkõ kurākāko mana Jezu Kyrixtu maro nymyry kuexirykõke. Naeroro etuarimaketõ esaka ytopyra sytatose.

³ Ekurākaposaromepyra sexiatoše kuamoreme xine Ritonõpo nymeropohpyry omipona pyra kuexirykõke. Zae pyra sexiatoše Ritonõpo a emero porehme. Yrome Tumūkuru tonehpose Ritonõpo a sero pona, ahnome ehtohme. Mame kysā xine toehse Imūkuru iiryryrymākõ samo. Yrome iiryryryme pyra kynexine. Mame toorikyry ke kyyrypyrykõ topehmase eya. Tukurikase roropa kymarokõ eya tyjamitunuru ekarotohme kyaa xine, kyyrypyrykõ poko pyra kuehtohkõme.

⁴ Tumūkuru tonehpose Ritonõpo a tynmeropohpyry omipona kuehtohkõme.

Seromaroro kuamoreme xine pyra ytoytōko sytatose, Ritonōpo jamitunuru nae kuexirykōke. Morara exiryke aomipona toehse sytatose.

⁵ Mame typenetatohkō xihpyry poko exiketō typenetatohkō poko rokē osenetupuhnōko mā toto. Yrome Ritonōpo Zuzenu omipona exiketō Ritonōpo Zuzenu omiry poko osenetupuhnōko mā toto.

⁶ Morararo openetatohkō poko rokē ōsenetuputyrykohtao jūme etuarimāko matose. Ameke exīko matose Ritonōpo a toorihse awahtao xine. Māpyra kokoro rokē Ritonōpo Zuzenu omipona awahtao xine tyrisenā sā ōsenetupuhtohkō exīko mana. Torētyke pyra roropa matose exīko. Mame jūme Ritonōpo maro exīko matose toorihse awahtao xine.

⁷ Naeroro Ritonōpo zehno exīko mā toto, typenetatohkō xihpyry poko osenetupuhketomo. Ritonōpo nymeropohpyry omipona pyra mā toto. Aomipona exisaromepyra mā toto.

⁸ Typenetatohkō xihpyry poko exiketō Ritonōpo zamaro pyra mā toto.

⁹ Yrome openetatohkō xihpyry poko pyra matose. Ritonōpo Zuzenu omipona matose, ajohpe pyra okurohtao xine Ritonōpo Zuzenu nae ahtao. Kyrixtu Zuzenu pyra exiketō ipoetoryme pyra mā toto.

¹⁰ Yrome Kyrixtu nekarohpyry nae awahtao xine okurohtao xine, Kyrixtu ro okurohtao xine mana. Orihnōko ro ōkokō mā repe, oorypyrykō poko toehse oexirykōke. Yrome Ritonōpo Zuzenu oēsemākapotorŷko ropa mana Ritonōpo maro jūme oehtohkōme toorihse ōkokō ahtao.

Oësemãkapotorỹko Ritonõpo mana: “Tukurãkase mase ya,” tykase oya xine exiryke.

¹¹ Ritonõpo Zuzenu a Jezu tõsemãkapose ropa toorihse ahtao. Naeroro okurohtao xine Ritonõpo Zuzenu ahtao, õkokõ rĩko roropa orihpỹme mana, Tuzenu okurohtao xine exiryke.

¹² Wekryr tomo, kure kyritorỹko Ritonõpo mana. Morara exiryke kyyrypyrykõ poko pyra sehtone. Kypenetatohkõ xihpyry poko pyra roropa sehtone.

¹³ Ynara exiryke, openetatohkõ xihpyry poko awahtao xine nuriame exĩko matose Ritonõpo a. Yrome ynara karyhtao oya xine: “Ritonõpo Zuzenu a jakorehmaryke, yyrypyry poko pyra ase. Kure rokẽ ehtoh rĩko ase,” karyhtao oya xine jũme Ritonõpo maro exĩko matose, toorihse õkokõ ahtao.

¹⁴ Ritonõpo Zuzenu omipona awahtao xine ipoenõme matose.

¹⁵ Tuzenu tonehpose Ritonõpo a kukurohtaka xine, imehnõ namotome oripyra xine Ritonõpo Zuzenu mana, kuenaroximara xine roropa mana. Typoenõme kyritorỹko mana. Naeroro Ritonõpo Zuzenu poe ynara ãko sytatose Ritonõpo a: “Papa, Papa,” ãko sytatose.

¹⁶ “Papa,” ãko sytatose Ritonõpo a ipoenõme kuexirykõ waro kuexirykõke. “Ritonõpo poenõme matose,” ãko roropa Ritonõpo Zuzenu kyya xine mana kukurohtao xine.

¹⁷ Mame Ritonõpo poenõme kuexirykõke, ipotory tomo a inekarotyã kurã apoĩko roropa sytatose. Tumũkuru Kyrixtu a inekarotyã apoĩko roropa sytatose Kyrixtu maro kuexirykõke. (Ritonõpo se pyra exiketõ mã kutuarimapotoryko

toto Ritonõpo omipona kuexirykõke.) Mame emero esẽme Kyrixtu toehse ahtao tuisame exĩko roropa sytatose imaro, kuetuarimarykohtao taro Kyrixtu etuarimatopõpyry samo.

Imeĩpo kuexirykõ poko kure

¹⁸ Taro kuahtao xine etuarimãko sytatose. Yrome imeĩpo kure kuhse exĩko sytatose. Ritonõpo nekarotyã kyya xine emero motye kuhse kure mana. Naeroro torẽtyke pyra sehtone kuetuarimarykohtao.

¹⁹ Ritonõpo nyrihpyry emero eraximãko mana. “Ypoenõ moxiamo; Umũkuru sã ipunaka toehse mã toto,” katoñ Ritonõpo a eraximãko mana.

²⁰ Ritonõpo nyrityã emero orihnõko mana, atahnikãko. Toorikyrykõ se pyra repe. Yrome pake Ritonõpo a tahnikapose toto, iirypyryme toehse Atão exiryke. “Toiparo rokẽ ytoytõko mã toto ynyrityamo,” tykase Ritonõpo. Morarame kukurãkarykõ ropa, eraximãko sytatose. Emero Ritonõpo nyrityã kurãkary ropa eraximãko sytatose.

²¹ Imeĩpo ipoenõ Jezu Kyrixtu sã toehse toto ahtao, tynyrytyã emero kurãkãko ropa Ritonõpo mana. Mame tyrisenãme toehse emero ahtao orihpỹme exĩko sytatose.

²² Ynara enetupuhnõko sytatose, Ritonõpo nyrytyã etuarimãko ro mã toto seromaroro ekurãkara ro toexirykõke. Enurusasaka nohpõ ehtoh sã, samãko mã toto.

²³ Omise sytatose, tuna se roropa. Kure pyra exĩko sytatose. Etuarimãko. Naeroro sam ãko sytatose. Yrome Tuzenu tyrise Ritonõpo a kukurohtaka xine kuamorepatohkõme. “Imeĩpo Jezu

Kyrixtu sã exĩko sytatose ipunaka,” ãko kukurohtao xine mana. Naeroro ynara katoĥ eraximãko sytatose: “Umũkuru sã matose toehse ipunaka,” katoĥ eraximãko sytatose. Kuokokõ kurãkary eraximary poko kyya xine sam ãko sytatose kukurohtao xine.

²⁴ Kukurãkarykõ eraximaryke kyya xine typynanohse sytatose. Imeĩpo kukurãkarykõ Ritonõpo a enẽko sytatose rahkene. Tukurãkase kuahtao xine oneraximara exĩko sytatose, kurãme toehse kuexirykõke.

²⁵ Yrome kukurãkarykõ eraximãko ro sytatose onenepyra ro kuexirykõke. Naeroro penekhepyra sytatose kukurãkarykõ eraximary poko.

²⁶ Morararo Ritonõpo Zuzenu oturũko mana Ritonõpo maro kypoko xine. Kuosenetupuh-tohkõ ekarõko mã Ritonõpo a kuotururukõ waro pyrahko kuahtao xine. “Otara ãko hano Ritonõpo a? Oty poko oturupõko hano eya?” ãko sytatose. Morara ahtao Ritonõpo Zuzenu kukurohtao xine oturũko Ritonõpo maro, tõmiry ae rokene. Sam katoĥ sã Ritonõpo Zuzenu omiry mana.

²⁷ Ritonõpo poe oturũko Zuzenu mana Ritonõpo maro ipoetory tõ akorehmary poko. Kukurohtao xine enẽko Ritonõpo mana. Tuzenu osenetupuh-topõpyry waro roropa mana.

²⁸ Naeroro emero rokẽ kuetuarimarykohtao ynara zuaro sytatose, erohnõko Ritonõpo kypoko xine mana. Kure rokẽ kyritoryko mana, ipyno kuexirykõke, tymenekase roropa kuexirykõke eya tõsenetupuh-topõpyry ae ro.

²⁹ Ynara exiryke tynymenekatyã tymarõme tyrise Ritonõpo a Tumũkuru sã kuehtohkõme,

tuisamehxo Imūkuru ehtohme imoihmākō jekyry maro.

³⁰ Naeroro tynymenekatyā eahmane Ritonōpo typoetoryme toto ehtohme. Mame tyneahmatyā tukurākase eya. Mame toto kurākaxīpo, ynara tykase eya xine: “Umūkuru sã ipunaka exīko matose,” tykase.

Kypyno xine Ritonōpo exiry poko Jezu Kyrixtu maro

³¹ Morohne poko osenetuputyryhtao ynara āko ase: “Ritonōpo kuakorehmanekōme ahtao, poremānōko rokē kyzehnotokō mana.”

³² Tumūkuru onypynanohpyra Ritonōpo kynexine. Kypynanohtohkōme Tumūkuru tonehpose tarona aorihtohme, orihpyra kuehtohkōme. Kyya xine Tumūkuru tokarose Ritonōpo a, omomŷke pyra toexiryke. Morara Ritonōpo ahtao tynekarory kurā ekarōko roropa kyya xine mana, emero porehme.

³³ Kypoko xine ynara āko Ritonōpo mana: “Kure nase toto, iirypyrykō tykorokase mana,” āko kypoko xine mana.

³⁴ Naeroro kyhxironanōkō poremānōko mǎ toto. “Iirypyryme matose Ritonōpo a,” kara exīko mǎ toto Ritonōpo poetory tomo a. Kyyrypyrykō korokatamitume Kyrixtu kynorihne. Tōsemākapose ropa kuhse Kumykomo a tymaro ehtohme ropa tuisame. Tummy maro kypoko xine oturūko mana, kuakorehmatohkōme. Naeroro ynara kasaromepyra imehnō mana: “Orihnōko matose oorypyrykō epehpyryme,” kasaromepyra imehnō mana kyya xine.

³⁵ Naeroro sero pōkō mā kyzehno xine Kyrixtu onyrisaromepyra mā toto, kypyno xine pyra ehtohme. Otarāme kuosanimatorŷko mā toto Jezu poetory tō kara. Otarāme kutuarimanohpotorŷko mā toto. Otarāme kyyryhmatorŷko toh mana. Otarāme emitapānōko sytatose. Otarāme tymōkomoke pyra exīko sytatose tymetyke pyra ipunaka. Otarāme tyrohsē apoīko sytatose. Otarāme orihnōko sytatose.

³⁶ Ynara tymerose Ritonōpo omiryne sero poko:
“Opoetoryne yna exiryke
oriorihsasaka kohmānōko ynanase.

Kaneru etapasē sā yna rīko imehnō mana.

Popyra rokē yna rīko toh mana,”
me tymerose.

³⁷ Yrome morohne toehse ahtao ro kyporemākapopyra xine mā toto. Tākye ro sytatose kuetuarimarykohtao ro Kyrixtu kypyno xine exiryke.

³⁸ Ynara enetupuhnōko ase, senohne emero kyzehno xine Kyrixtu onyripyra mā toto kypyno xine pyra aehtohme. Toorihse kuahtao xine kypyno xine ro mana. Orihpyra ro kuahtao xine, morararo kypyno xine ro mana. Ritonōpo nenyohityā Ritonōpo omipona pyra toehse ahtao, kyzehno xine Ritonōpo onyripyra mā toto. Joroko tamuru omipona exiketomo, kapuaōkō esēkōme toto ahtao ro kyzehno xine Ritonōpo onyripyra mā toto. Seromatokomo te, exipyra ro exiketō roropa kyzehno xine Ritonōpo onyripyra mā toto.

³⁹ Kae kuahtao xine kypyno xine ro mana. Nono ao kuahtao xine morararo, kypyno xine mana, Kuesēkō Jezu Kyrixtu enetuputyryke

kyya xine. Naeroro Ritonõpo nyrytyã emero porehme, kyzehno xine Ritonõpo onyripyra mã toto. Kypyno xine exikehpyra Ritonõpo mã ipunaka.

9

Ritonõpo poko tynymenekatyã maro

¹ Zae jomiry mana. Kyrixtu enetupuhnõko ase jesẽme nymyry. Naeroro ajohpe pyra ase. Jesẽme Ritonõpo Zuzenu exiryke josenetupuh-toh kurākāko mana zae ehtoh waro jehtohme. Naeroro ajohpe pyra jehtoh waro ase.

² “Eynyhmāko ase yronymyryme wekyry tō poko, juteu tō poko,” āko ase. Sam kakehpyra ase ukurohtaο. Wekyry tō nymyry mokaro juteu tomo.

³ Yronymyryme wekyry tomo a Jezu enetupuh-pory se ase Ritonõpo a. “Papa Kapuaono, ameke kyriko Kyrixtu wino, ise awahtaο, jūme jetuari-matohme, wekyry tō kurākatamitume,” kary se ase Ritonõpo a repe.

⁴ Ritonõpo nymenekatyãme mã toto. Typoenõme tyrise toto eya, tuisame imehxo toexiry tonepose roropa eya xine. “Okurākatorỹko ase,” tykase Ritonõpo eya xine. Tynymeropohpyry tokarose roropa eya xine. Zae Ritonõpo eahmary waro mã toto. Eya xine roropa: “Ynekarory tō ekarōko ase oya xine,” tykase Ritonõpo.

⁵ Aparāo tō pakōme toh mana. Kyrixtu roropa toto ekyryme toehse, ahnome tonuruse exiryke. “Tuisamehxo mase Ritonõpo. Emero esẽme mase. Kure mase,” sykatone eya kokoro rokene. Jūme morara kakehpyra sehtone, enara.

⁶ “Okurākatorỹko ase,” kaxĩpo juteu tomo a: “Tõmihpyry ae pyra Ritonõpo toehse ropa,” kara ase. Ynara exiryke, Ritonõpo a emero pyra Izyraeu tõ tymenekase mã toto. Tuhke pyra rokẽ ipoetoryme mã toto.

⁷ Ritonõpo a emero pyra Aparão poenõ typotoryme tyrise. Ynara tykase Ritonõpo Aparão a: “Izake poenõ rokẽ ynymenekatyãme mana apakõme nymyry toto ehtohme,” tykase.

⁸ Morara karyke Ritonõpo a Aparão poe rokẽ tonuruse exiketõ Ritonõpo poenõme pyra mana. Iximaeu tõ Ritonõpo poenõme pyra mana. Yrome Ritonõpo omihpyry poe aenurutyã Izake tõ typoenõme ekarõko Ritonõpo mana. Aparão pakõme nymyry toto ekarõko Ritonõpo mana.

⁹ Ynara Ritonõpo omihpyry kynexine Aparão a: “Imeĩpo joehtoh ropa toehse ahtao oehnõko ropa ase. Moraramẽ Sara emũkuãko mana,” tykase.

¹⁰ Mame nae ro enetupuhpotoh mana. Tuhke pyra rokẽ Ritonõpo nymenekatyã mana. Repeka toemũkuase kamaramẽ, orutuame asakoro. Jũkõ toiro, Izake kynexine.

¹¹⁻¹² Yrome toiro Ritonõpo nymenekahpyryme kynexine. Mame tamoreme inymenekahpyry waro imehnõ ehtohme, ynara tykase Ritonõpo nohpo a: “Omũkuru osemazuhme aenuruhpyry takorõ poetoryme exĩko mana,” tykase Ritonõpo. Morara tykase ynororo enurupyra ro toto ahtao, kure ehtoh poko pyra ro toto ahtao, tyrypyry poko pyra roropa toto ahtao. Naeroro Ritonõpo tõsenetupuhpotõpyry poe rokẽ tymenekase toiro eya, kure toto ehtopõpyry pokoino pyra.

¹³ Ynara tymerose Ritonõpo omiryne: “Jako

sehxo ase. Yrome Ezau se hkopyra ase,” tykase. Morara tymerose Ritonõpo omiryme.

¹⁴ “Toiro rokẽ tymenekase eya imehxo ehtohme. Iruì onymenekara kynexine. Naeroro zae pyra Ritonõpo mana,” ãko imehnõ mã otarame. Yrome ajohpe morara kananõ mana.

¹⁵ Ynara tykase Ritonõpo Moeze a: “Imehnõ se jahtao, toto onuãnohpyra ase iirypyrykõ poko. Ipyno xine se jahtao toto pynanohnõko ase,” tykase.

¹⁶ Naeroro kypyno xine Ritonõpo mana: “Yna pyno exiko,” karyke pyra kyya xine. Kypyno xine mana kure kynyrihpyrykõ pokoino pyra roropa. Kypyno xine se Ritonõpo exiryke rokẽ kypyno xine mana.

¹⁷ Ynara tymerose Ritonõpo omiryme, ynara tykase Parao a: “Ynara ehtohme tuisame kyriase, yjamitunuru enepotohme oya imehnomo a, jekãtotohme toto a emero pata tõ punero,” tykase.

¹⁸ Morara exiryke, imehnõ pyno se Ritonõpo ahtao toto pyno mana. Yrome tõmipona pyra exiketomo a ynara ãko Ritonõpo mana: “Ah jomipona pyra nexĩ toto yronymyrymehxo,” ãko mana.

Pohnõ wãnopyry poko, toto kurãkary poko roropa

¹⁹ Otarame ynara ãko mã imepỹ ya: “Ynara karyhtao Ritonõpo a, ‘Popyra matose ya, awãnohtorỹko ase,’ karyhtao, zae pyra mana, inyrihpyryme kuexirykõke onytyromara sytatose,” ãko mã mokyro otarame.

²⁰ Yrome etako pahne jepe, Ritonõpo maro oseosezuhpyra exiko: “Oty katohme serara kyriase?” kara orino tumerime tapuhse ahtao.

Tyrihpõ onezuhpyra mana. Mokyro, orino apuhne sã Ritonõpo mana kypoko xine.

²¹ Orino apuhne typoe rokẽ tyrĩko mana. Mame moro orino ke toiro, asakoro tapuhsẽ riry se tahtao tyrĩko mã rahkene. Tumeri riry se tahtao oripo roropa, morara tyrĩko mana. Ynoro rokẽ zuaro mana.

²² Orino apuhne sã Ritonõpo kynexine, juteu tõ pynanohnõko. Typoe rokẽ toto pynanohnõko kynexine. Iirypyrymãkõ zehno toexiry enepory se toehse ynororo tyjमितunuru enepotohme imehnomo a. Mãpyra tuhke jeimamyry toto onuãnohpyra kynexine. Toto onutuarimapopyra kynexine aporo. Imehnõ eahmaryhtao typoetoryme toto ehtohme juteu tõ onutuarimapopyra kynexine. Tõmipona pyra aexityã onutuarimapopyra roropa kynexine.

²³ Yrome: “Umũkuru enetupuhnanõ isã exĩko mã toto,” tykase Ritonõpo. Morara exiryke toahmase sytatose eya Jezu enetupuhtohme kyya xine Kuesẽkõme. “Opyno xine ase. Awãnopyrykõ se pyra ase oorypyrykõ poko,” tykase ynororo Tumũkuru enetupuhnanomo a. Kure toexiry enepory se Ritonõpo exiryke morara tykase typyno exiketomo a.

²⁴ Tymenekase sytatose Ritonõpo a typoenõme kuehtohkõme. Toitoine sytatose juteu tõme. Imehnõ sytatose juteutõkara. Yrome kymarokõ emero toahmase sytatose Ritonõpo a typoenõme kuehtohkõme.

²⁵ Ynara tymerose Ritonõpo omiryne Ozeja a: “Imehnõ kynexine ypoetory tõ kara.

Yrome ‘Ypoetoryme matose’ ãko ase.

Mokaro pyno pyra exine repe.

Yrome eya xine ‘Opyno xine ase’ āko ase, toto eahmāko.

²⁶ Morarame moro pata poro ‘Ypoetory kara matose’ katopōpyry poro, moro poro toto eahmāko ase.

‘Orihpỹme exikety poenōme matose’ āko mā imehnō ipoko xine,” tymerose.

²⁷ Ynara tykase Izaja roropa Izyraeu tō poko: “Ikuhpỹme Izyraeu tō toehse ahtao ro isawā samo, tuna konōto ehpikuroko, morara ahtao ro toitoine rokē mā inypynanohtyāme exīko toto.

²⁸ Okynā pyra sero pōkō rypyry epehmapōko Kuesēkō mana, axī roropa,” me tymerose.

²⁹ Ynara tymerose roropa Izaja ekepyry a pake: “Kypoenōkō akoīpyry onukurākara Kuesēkō Jamih-mehxo Exikety ahtao, Sotoma pōkō sā sehtory, Komora pōkō enahtopōpyry sā roropa sehtory, senahtory rokene,” tymerose.

Izyraeu tō mā Ritonōpo omiry kurā poko

³⁰ “Oty katohme tuhke juteutōkara Jezu enetupuhnōko, yrome tuhke pyra rokē juteu tō enetupuhnōko nae?” āko matose otarame. Mokaro juteutōkara kure toehtohkō onupipyry toh nexi-ase repe. Yrome: “Tukurākase matose,” tykase Ritonōpo eya xine.

³¹ Māpyra juteu tomo a, Ritonōpo nymenekatyamo a Ritonōpo maro kure toehtohkō tupise repe inymeropohpyry omipona toehtohkō poko repe. Yrome: “Kure matose ya,” kara

tokurehse Ritonõpo eya xine, inymeropohpyry omipona exisaromepyra toto exiryke.

³² Ritonõpo onenetupuhpyra toexirykõke tokurehse toto. “Zae sytatose Ritonõpo a enetuputyryke kyya xine,” kara toh nexiase. Azahkuru ynara tokarose eya xine: “Kure ynanase Ritonõpo a inymeropohpyry omipona yna exiryke,” tykase toto azahkuru. Kyrixtu enetuputyry se pyra toh nexiase. Naeroro: “Zae matose ya,” kara tokurehse Ritonõpo eya xine.

³³ Moro poko ynara tymerose Ritonõpo omiryme,

“Etatoko pahne, Xião po ypoetory tõ esẽ rĩko ase.

Topuimo sã mã mokyro exĩko orẽpyra.

Yrome ise pyra exĩko mã toto, morotõkomo.

Topu pona osetapaketõ sã ise pyra exĩko mã toto.

Mãpyra tosẽkõme enetuputyryhtao eya xine atasamara mã toh exĩko,”

katoth, tymerose.

10

¹ Wekery tomo, juteu tõ pynanopyry poko penetãko ywy yronomyryme. Wekery tõme mã toto. Naeroro Ritonõpo maro oturukehpyra ase toto kurãkary poko.

² Ritonõpo omipona se yronomyryme toh mã repe, zuaro ase. Yrome Ritonõpo a zae ehtoh waro pyra toh mana.

³ Ritonõpo a tukurãkarykõ waro pyra toh mana. Naeroro tamoreme xine toekurãkarykõ zupĩko

nexiase toto. Zae sytatose Ritonõpo a enetuputyryke rokẽ kyya xine, moro enetuputyry se pyra nexiase toto.

⁴ Morarame Kyrixtu mã Ritonõpo nymeropohpyry etyhpymy mana, kukurākatohkõme. Naeroro Kyrixtu enetupuhnanõ emero kurākãko Ritonõpo mana Tumũkuru enetuputyryke eya xine.

Sero nono pôkõ pynanopyry se Ritonõpo mana porehme

⁵ Ynara tymerose Moeze a Ritonõpo nymeropohpyry omipona ehtoh pokõ zae ehtohme Ritonõpo a: “Ritonõpo nymeropohpyry omipona awahtao xine ipunaka, isene exĩko matose,” tykase.

⁶ Yrome ynara tymerose Ritonõpo omiryne okurākary pokõ Ritonõpo enetuputyryke oya: “Ynara kara exiko oya ro: Onoky onuhnõko nae kapu aka (Kyrixtu enehse xiaro)?”

⁷ “Ynara kara exiko roropa: Onoky yhtõko nae aorihtyã esaka, Kyrixtu enehse ropa aorihtyã poe?”

⁸ Ynara tymerose Ritonõpo omiryne: “Zuaro matose zuaro se awahtao xine kukurākarykõ pokõ Ritonõpo a, aomiry enetuputyryke kyya xine.” Moro omi totase oya xine. Ynanekaroase oya xine. Ipoko mosenetuputyatose: “Kyrixtu enetupuhtoko,” karyhtao yna a oya xine. Moro omi ekarõko ynanase oya xine.

⁹ Jezu orihxĩpo tõsemãkapose ropa Ritonõpo a. Moro enetuputyryhtao oya xine imehnõ zurũko matose: “Jezu Jesẽme mana,” ãko matose imehnomo a. Morara awahtao xine opynanohtorỹko Ritonõpo mana.

¹⁰ Ynara exiryke, kukurohtao xine enetuputyryhtao kyya xine kukurākatorỹko Ritonõpo mana. “Zae mase ya,” āko mana kyya xine. “Jezu Jesēme mana,” karyhtao kyya xine kypynanohtorỹko Ritonõpo mana.

¹¹ Ynara tymerose Ritonõpo omiryne: “Jenetuputyryhtao oya Oesēme atasamara exīko mase,” me tymerose Ritonõpo omiryne.

¹² Ahno poko emero morara āko Ritonõpo mana, oxisā juteu tō exiryke juteutōkara maro. Ritonõpo sero pōkō Esēme mana, emero porehme. Naeroro tonetupuhnanō akorehmāko mā emero, imaro aotururukohtao.

¹³ Ynara tymerose Ritonõpo omiryne: “ ‘Papa Kapuaono, kukurākako,’ kananō pynanohnōko Ritonõpo mana emero porehme,” āko.

¹⁴ Yrome atakorehmaposaromepyra onenetupuhpyra exiketō mana. Morararo onenetupuhpyra omi kurā onetapitopyra exiketō mana. Mame otāto omi kurā etāko toh nae onekaropyra imepỹ ahtao eya xine?

¹⁵ Morararo omi kurā onekaropyra toh mana, ekaronanō anaropopyra tokurehse ahtao. Ynara tymerose Ritonõpo omiryne sero poko: “Kure kuhse mokaro oepyyr mana. Omi kurā ekaronanō oepyyr kure kuhse mana,” āko.

¹⁶ Yrome toitoine rokē omi kurā etāko mā toto, emero pyra. Ynara tymerose Izaja a sero poko: “Papa Kapuaono, yna omiry onenetupuhpyra mā toto. Tuhke pyra rokē enetupuhnōko mā toto,” tykase. Moro tymerose Izaja a pake.

¹⁷ Naeroro enetupuhnōko mā toto omi kurā etaryhtao. Etāko toh mana Kyrixtu poko ta-

morepase toto ahtao.

¹⁸ Yrome ynara āko ase oya xine, ajohpe pyra omi kurā onetara toh nae? Totase eya xine rahkene. Ynara tymerose Ritonōpo omiryme moro poko:

“Aomirykō totase eya xine emero pata tō punero. Toto omihpyry tōsekātose nono etyhpory punero.”

¹⁹ Ynara āko ropa ase: “Izyraeu tō zuaro pyra nexiahse?” āko ase. Ynara āko Moeze nymerohpyry jezuhnōko:

“Izyraeu tomo, imehnō zumoxike oritorỹko ase. Ypoetory tō kara ke ozekītanohtorỹko ase, zae ehtoh waro pyra exiketō ke,” tykase.

²⁰ Orēpyrahxo Izaja kynexine roropa ynara karyhtao Ritonōpo omiryme:

“Tonetupuhse ywy juteutōkara a, jupipynỹpo tomo a.

Osenepoase roropa eya xine,
‘Yna akorehmako,’ kapynỹpo tomo a,” tykase Izaja Ritonōpo omiryme.

²¹ Yrome Izyraeu tō poko ynara tykase:
“Juteu tō eahmary poko ykohmamyase toto kurākatohme repe.

Yrome jomipona pyra rokē nexiase toto. Ymoipyra roropa nexiase toto,” tykase Izaja Ritonōpo omiryme toto poko.

11

Izyraeu tō wānopyry se pyra Ritonōpo mā repe

¹ “Typoetory tō juteu tō turumekase Ritonōpo a,” āko matou ya? Arypyra ipunaka. Ywy roropa

juteume ase. Aparão paryme ase. Pëjamĩ paryme roropa ase. Jurumekara Ritonõpo mana.

² Naeroro tynymenekatyã onurumekara Ritonõpo mana. Apitoryme tymenekase toto typotoryme toto ehtohme. Ritonõpo omihpyry waro matose moro poko, Izyraeu hxirotopõpyry Eria a, Ritonõpo netaryme. Ynara tykase ynororo:

³ “Ritonõpo, urutõme onenyohtyã totapase eya xine. Tynekarorykõ zahkatoh typahpahse roropa eya xine. Ywy ro rokẽ opoetory akoĩpyryme ase. Mame jetapary kuhnõko roropa mã toto,” tykase Eria pake.

⁴ Moraramẽ ynara tykase Ritonõpo eya: “Omororokẽ kara. Tuhke jenetupuhnã nae ro ase. Seti miume orẽpyra exiketõ ypoetory tõ nae ro mana. Jenetuputyry tyya xine onurumekara mã toto. Wewe xihpyry, ahno naxikahpyry êpataka porohpyra mã toto, ‘Kure mase,’ katohme,” tykase Ritonõpo.

⁵ Eria maronõpo tõ sã mã juteu tõ seromaroro. Toitoine rokẽ Ritonõpo enetupuhnõko mã toto, seti miumãkõ menekatopõpyry sã Ritonõpo a pake. Tuhke pohto rokẽ Ritonõpo nymenekatyã nae mana. Ipynanopyrykõ se toexiryke, tymenekase toto eya.

⁶ Tymenekase toto eya typoe rokene, ipyno xine toexiryke, kure aexirykõke pyra. Kynyrihpyrykõ kurã pokoino tymenekase kuahtao xine, typoe rokẽ pyra kymenekarykõ exiry, typoe rokẽ pyra kypyno xine exiry roropa.

⁷ Etatoko pahne, Izyraeu tõ tukurākarykõ se repe zae toehtohkõme Ritonõpo a. Yrome tokurehse toto. Tuhkākõkara rokẽ tukurākase

Ritonõpo a. Tynymenekatyã rokẽ tukurãkase eya. Yrome tukurãkatohkõ onenetupuhpyra imoihmãkõ kynexine. Naeroro tõmipona pyra exiketõ poko ynara tykase Ritonõpo kynexine: “Ah onenetupuhpyra nexĩ toto,” tykase.

⁸ Ynara tymerose Ritonõpo omiryme: “Ritonõpo poe otato pyra toehse toto. Onenetupuhpỹme roropa tyrise toto eya. Moro saaro seromaroro Izyraeu pakomotyã onenetupuhpyra mã toto. Etaryhtao eya xine otato pyra mã toto,” tykase.

⁹ Ynara tymerose Tawi a mokaro poko: “Naeroro otuhtoh konõto riryhtao eya xine, ah tyryhmasẽme nexĩ toto, toto wãnohtohme.

¹⁰ Ritonõpo, tonurãkõkara sã toh tyripoko! Jũme jamihme pyra tyripoko toto!” tykase Tawi Ritonõpo a. Morara tymerose Tawi a Ritonõpo omiryme.

¹¹ Yrome jũme pyra juteu tõ azahkuru onenetupuhnõko mã toto, axĩtao rokene. Jũme pyra toto wãnohnõko roropa Ritonõpo mana. Ritonõpo omipona pyra juteu tõ toehse exiryke. Morara exiryke imehnõ typynanohse Ritonõpo a, zumoxike juteu tõ ehtohme. Juteutõkara zumoxike juteu tõ se Ritonõpo kynexine, typynanohse toto exiryke. “‘Senetupuhtone roropa kypynanohtohkõme Ritonõpo a,’ ãko mã juteu tõ otarame,” tykase Ritonõpo oseyä rokene.

¹² Juteu tõ Ritonõpo omipona pyra toehse. Morara exiryke juteutõkara pynanohnõko Ritonõpo mana seromaroro. Onenetupuhpyra

juteu tō kynexine. Morara exiryke juteutōkara enetupuhnōko seromaroro. Juteutōkara a kurākō ekarōko Ritonōpo mana seromaroro tōmipona pyra juteu tō toehse exiryke. Yrome juteu tomo a enetuputyryhtao ropa itamurumehxo Ritonōpo nekarory apoīko juteutōkara mana juteu tō maro.

Juteutōkara kurākary ropa poko Ritonōpo a

¹³ Oya xine juteutōkara a ynara āko ase, Ritonōpo nymenekahpyryme ase āmorepanekōme tōmiry kurā poko. Yronymyryme erohnōko ase āmoreparykō poko. Tākye roropa ase.

¹⁴ Otarāme oumoxike xine wekyry tō exīko juteutōkara Ritonōpo enetuputyry eneryke tyya xine. Mame otarame wekyry tō mā Ritonōpo enetuputyry se exīko roropa, juteu tomo. Mame otarame toto pynanohnōko Jezu mana.

¹⁵ Juteu tō se pyra toehse Ritonōpo ahtao kure toehse juteutōkara a, tymaro osepeme toto ehtohme. Māpyra juteu tō pyno ropa Ritonōpo ahtao kure kuhse exīko mana. Aorihtyā ēsemamyry ropa sã kure exīko mana.

¹⁶ Wyi ekeiryhtao, ekeisenã zokonaka kure ahtao tytororo kure exiry enetupuhnōko sytatose. Otyro mity kure ahtao amoriry roropa kure mana. (Moro saaro tonetupuhnanō osemazuhme Ritonōpo poetoryme toehse ahtao, seromato enetupuhnanō roropa ipoetoryme exīko, Aparão ehtopōpyry samo.)

¹⁷ Mame otyro tarykase mana, oriwera. Mame toitoine amoriry tysahkase esemy a. Tymyakāmase toto oriwera itu htaō amoriry ke, toto esahpyry po ahtatohme ropa. Moro oriwera

amoriry sã juteu tõi mana, isahkatiã samo. Onenetupuhpyra toexirykõke Ritonõpo poenõme pyra toehse toto. Amarokõ juteutõkara, moro itu htaõ amoriry sã matose. Ritonõpo poenõme matose toehse enetuputyryke oya xine.

¹⁸ Naeroro mokaro, juteu tõi, Ritonõpo onenetupuhpynõ onypoihtopyra ehtoko: “Tee, juteu tõi se pyra Ritonõpo mana. Kymarokõ rokẽ menekase,” kara ehtoko. Amoriry sã rokẽ matose. Zoko sã pyra matose. Mame otyro eukuru yhtopyra mana amoriry wino imity aka. Yrome imity wino onuhnõko mana amoriry aka. Morararo matose. Kure oritorỹko Ritonõpo mana juteu tõi pokoino.

¹⁹ Otarãme ynara ãko matose: “ÿ, amoriry isahkatiã sã juteu tõi tymyakãmase yna ke,” ãko matose otarame.

²⁰ Ajohpe pyra mana. Amoriry isahkatiã sã juteu tõi turumekase Ritonõpo a onenetupuhpyra toto exiryke. Mame typoenõme amarokõ tyrise eya mokaro esahpyry pona, Kyrixtu enetuputyryke oya xine. Yrome epyrypara ehtoko. “Kymarokõ rokẽ Ritonõpo poenõme sytatose,” kara ehtoko. Tomeseke ehtoko Ritonõpo onenetupuhkehpyra oehtohkõme.

²¹ Otyro amoriry sahkary sã juteu tõi tuãnohse Ritonõpo a onenetupuhpyra toto ahtao. Amarokõ roropa opynanohpyra xine Ritonõpo exiõko mana onenetupuhpyra awahtao xine.

²² Moro poko Ritonõpo kure ehtoh enetupuhnõko sytatose. Yrome kyyrypyrykõ zehno exiry poko enetupuhnõko roropa sytatose. Tõmipona pyra exiketõ zehno mana. Yrome

opyno xine mana ipyno exikehpyra awahtao xine onenetupuhkehpyra roropa awahtao xine. Naeroro tomeseke ehtoko. Turumekase oya xine ahtao, amoriry sahkary sã awãnohtorỹko roropa Ritonõpo mana.

²³ Moraramẽ juteu tomo a Ritonõpo enetuputyryhtao ropa eya xine, typoenõme toto rĩko ropa Ritonõpo mana. Isahkahpyry riry ropa sã esahpyry pona, moro saaro typoenõme juteu tũ riry waro Ritonõpo mana.

²⁴ Amarokõ juteutõkara oriwera amoriry itu htaõ sã matose. Mame moro itu htaõ amoriry tysahkase, arykahpyry aka tyritohme, tarykasã amoriryme ehtohme ropa. Moro sã matose. Os-emazuhme Ritonõpo poetoryme pyra mexiatose. Yrome seromaroro ipoetoryme toehse matose. Mame oriwera amorirỹpyry riry ropa tupime pyra Ritonõpo a. Moro sã juteu tũ riry ropa tupime pyra Ritonõpo a mana typoenõme ropa toto ehtohme. Enetuputyryhtao eya xine typoenõme toto rĩko ropa Ritonõpo mana.

Emero pynanopyry se Ritonõpo exiry poko

²⁵ Wekyry tomo, Ritonõpo osenetupuh-topõpyry tokare pyra kynexine aporo. Yrome seromaroro tokare toehse rahkene. Naeroro ase aosenetupuh-topõpyry ekarõko oya xine, zuaro oehtohkõme. Ynara mana, axĩtao rokẽ Ritonõpo enetuputyry se pyra juteu tũ exĩko mana. Juteutõkara pynanopyry poko, “Epo,” tykase Ritonõpo ahtao, Kyrixtu tonetupuhse ahtao toto a, morara toehse ahtao enetuputyry se exĩko ropa juteu tũ mana. Morohne poko ourutorỹko ase: “Kymarokõ rokẽ

tymenekase Ritonõpo a, typoetoryme,” kara oehtohkõme.

²⁶ Moromeĩpo juteu tõ emero pynanohnõko Ritonõpo mana. Sero poko ynara tymerose Ritonõpo omiryme:

“Opynanohnekõ oehnõko Xião pona ypoetory tõ, tyrypyrykõ rumekahpõkõ, pynanohse.

²⁷ Ynara jomiry etapõko ase eya xine, Juzenu te, jomiry roropa ynekarohpyry eya xine, jũme toto maro exikehpyra exĩko.”

²⁸ Omi kurã se pyra juteu tõ toehse exiryke Ritonõpo epeme pyra toehse, zehno mã toto. Yrome morara toehse mokaro exiryke amarokõ, juteutõkara, Jezu Kyrixtu enetupuhnõko matose. Mãpyra moino ro Ritonõpo nymenekatyãme juteu tõ exiryke toto pyno ro mana. “Ypoenõme matose,” tykase Ritonõpo pake Aparão tomo a. Naeroro juteu tõ pyno ro Ritonõpo mana.

²⁹ Ritonõpo kure ehtoh ontyoromara mana. “Mokaro pynanohnõko ase,” karyhtao eya, toto pynanohnõko mana. “Moxiã menekãko ase ypoenõme toto ehtohme,” karyhtao eya, toto menekãko mana.

³⁰ Pake hkopyra Ritonõpo onenetupuhpyra mexiatose. Aomipona pyra mexiatose. Seromaroro opynanohtorỹko Ritonõpo mana, aomipona pyra juteu tõ toehse exiryke.

³¹ Moro saaro imeĩpo juteu tõ pynanohnõko Ritonõpo mana opyno xine ehtoh sã seromaroro. Toto pynanohnõko Ritonõpo mana tõmipona pyra toto ahtao ro seromaroro.

³² Oxisã toehse juteu tomo juteutõkara maro Ritonõpo a, aomipona pyra toexirykõke. Morara

exiryke oxisã toto pynanohnõko roropa Ritonõpo mana.

“Kure mase, Ritonõpo,” kary poko

³³ Kure kuhse Ritonõpo mana imehnõ motye emero. Tuarõ kuhse roropa ynororo. Emero ehtoh waro mana. Ritonõpo osenetupuhtoh waro pyra sytatose ipunaka. Ayaytory waro pyra roropa sytatose ipunaka.

³⁴ Ynara ãko Ritonõpo omiry sero poko:
“Kuesẽkõ osenetupuhtoh waro pyra sero põkõ mã emero.

Ritonõpo anamorepara mã toto ipunaka.

³⁵ Tykryrykõ onekaropitopyra mã toto Ritonõpo
a
epehmapotohme ropa eya imeĩpo,”
ãko.

³⁶ Ynara exiryke, senohne emero tyrise Ritonõpo a. Ritonõpo poe emero toehse mana. “Emero motye kuhse kure mase, Ritonõpo,” kahtohme eya xine emero tyrise Ritonõpo a. Naeroro: “Kure mase, Ritonõpo,” kakehpyra sehtone myarotokorõme.

12

Ritonõpo omipona kuerohthokõ poko

¹ Wekryr tomo, kypyno xine Ritonõpo mã ipunaka. Naeroro osekaro toko onekarorykõ kurãme eya. “Taro ase Ritonõpo, õmipona rokẽ jehtohme,” kahtoko eya tãkye aehtohme. Morara awahtao xine zae matose exĩko Ritonõpo poko.

² Ritonõpo se pyra exiketõ typenetatohkõ poko rokẽ mã toto. Mokaro ehtoh sã pyra ehtoko. Õsenetupuhtohkõ ikurãkapotoko Ritonõpo

a. Õsenetupuhtohkõ tukurākase ahtao eya, Ritonõpo penetatoh kurā kypoko xine waro exīko matose, tākye Ritonõpo riry waro exīko roropa matose te, zae ehtoh waro roropa matose exīko.

³ Ritonõpo a tyjमितunuru tokarose ya imehnõ amorepaneme jehtohme. Naeroro ynara āko ase oya xine, kure oehtohkõ poko õsenetuputyrykohtao onymotyēkara ehtoko. Zae osenetupuhoko oehtohkõ poko, oerohtohkõ poko, enara, Ritonõpo poe tonetupuhse oya xine exiryke.

⁴ Kuokokõ tuhke t̃ypokōke mana. Mame kypokōkõ tuhke t̃ypokonohke mana.

⁵ Morararo sytatose Jezu Kyrixtu enetupuhnanomo. Tuhke kymarokõ repe. Yrome toiro tokokē sā osenetupuhnōko sytatose Kyrixtu maro nymyry kuexirykōke. Mame kuokokõ pokono atakorehmary sā atakorehmāko sytatose kuerohtohkõ poko kuahtao xine emero porehme.

⁶ Kypyno xine Ritonõpo mana ipunaka. Naeroro tyjमितunuru tyripose eya kukurohtaka xine tyotyoro kuerohtohkõ poko kuehtohkōme Ritonõpo nyrohmanohpotopōpyry poko. Tōmiry poko urutōme Ritonõpo nekarohpyry kyya xine ahtao, moro poko sehtone yronymyryme, Kuesēkõ enetuputyryke kyya xine.

⁷ Imehnõ akorehmaneme tyrise kuahtao xine Ritonõpo a, sakorehmatone toto. Imehnõ amorepaneme tyrise kuahtao xine eya, samorepatone toto.

⁸ Imehnõ typoremāse ahtao Ritonõpo enetuputyry poko, mame jamihme ropa toto riry waro kuahtao xine Ritonõpo poe, syjamihtanohpotone ropa toto. T̃ykyryneke

kuahtao xine tonahsẽ sekarotone imehnomo a. Kyyamene se pyra sehtone. Imehnõ esẽme awahtao xine, tomeseke ehtoko opoetory tõ poko. Etuarimaketõ akorehmary waro awahtao xine Ritonõpo poe tãkye ehtoko toto akorehmary poko.

⁹ Ajohpe pyra ehtoko imehnõ pyno oexirykõ poko. Oorypyrykõ zehno ehtoko. Zae se rokẽ ehtoko.

¹⁰ Imehnõ Jezu poetory pyno ehtoko oxiekyryme oexirykõke Kyrixtu enetuputyryke oya xine. Kure rokẽ imehnõ tyritoko roropa.

¹¹ Yronymyryme erohtoko. Akĩme pyra ehtoko. Kuesẽkõ omipona ehtoko yronymyryme. Tãkye ehtoko aomipona oexirykõ poko.

¹² Jezu maro tuhke jeimamyry aropõko sytatose Ritonõpo esao. Moro poko õsenetuputyrykõ poko tãkye ehtoko. Oetuarimarykohtao eanahtotoko. Oturukehpyra ehtoko Ritonõpo maro.

¹³ Ritonõpo poetory etuarimaryhtaao axĩ ke ako-rehmatoko toto õkyryrykõ zokonaka ekarotoko roropa eya xine. Osa ekarotoko katonõ nyhtohme atapyĩkõ tao.

¹⁴ Ritonõpo se pyra exiketomo a oryhmarykohtao: “Papa, moxiã ituarimapoko,” kara ehtoko Ritonõpo a. Ynara kahtoko: “Papa, moxiã ikurākako ropa,” kahtoko rokene.

¹⁵ Tãkye exiketõ maro awahtao xine atãkyematoko. Xitaketõ maro awahtao xine toto maro oxitatoko.

¹⁶ Imehnõ Jezu poetory pyno ehtoko emero porehme. Epyrypara ehtoko. “Imehnõ motye kure ase,” kara ehtoko. Osepeme ehtoko

tymõkomokākara maro. “Imehnõ motye tuarohxo ywy,” kara ehtoko roropa.

¹⁷ Popyra orirykohtao imehnomo a emỹpopyra ehtoko. Kure ehtoh poko rokẽ ehtoko imehnõ nen-eryme emero, zae oehtohkõ waro toto ehtohme.

¹⁸ Yronymyryme ehtoko osepeme oehtohkõme imehnõ maro, oxiehno pyra oehtohkõme toto maro, emero porehme.

¹⁹ Wekyry tõme matose opyno xine jexiryke. Emỹpopyra ehtoko popyra tyrise awahtao xine imehnomo a. Ritonõpo rokẽ eraximatoko. Imeĩpo toto wānohnõko mana, iirypyry zehno toexiryke. Ynara tymerose Ritonõpo omiryne. “Ywy roro popyra exiketõ poko emỹpõko ase. Toto epehmāko ase iirypyrykõ epehpyryme, āko Kuesẽkõ mana,” me tymerose Ritonõpo omiryne.

²⁰ Yrome ynara ehtoko, Ritonõpo omihpyry ae ro. Ynara tymerose: “Ozehno exikety omise ahtao, autuhmatoko. Tuna se ynororo ahtao, auhpatoko. Kure ozehno exikety riryhtao oya xine, otarame ehxirõko mana ozehno xine toehtopõpyry poko,” āko.

²¹ Tyrypyry poko exikety ynara karyhtao oya xine: “Kyyrypyrykõ poko sehtone,” karyhtao oya xine: “Arypyra ipunaka,” kahtoko eya xine. Popyra orirykohtao imehnomo a kure rokẽ tyritoko toto. Morara awahtao xine orẽpyra exĩko matose, enara.

13

Kowenu omipona kuehtohkõ poko

¹ Ritonõpo a tyrise kowenu tō mana. Kowenu poetory tō roropa Ritonõpo poe tuisame mǎ toto. Naeroro toto omipona ehtoko emero porehme.

² Kowenu omipona pyra kuahtao xine Ritonõpo nymenekatyǎ omipona pyra sytatose. Morara exiryke kowenu omipona pyra exiketō wānohnōko mǎ toto.

³ Kowenu poetory zunō pyra kurākō mana, yrome popyra exiketō mǎ toto zunō. Naeroro tuisa tō zunō se pyra awahtao xine kure rokē ehtoko. Mame kure rokē awahtao xine: “Zae mase,” āko mǎ toto oya xine.

⁴ Ritonõpo poe kowenu poetory tō mana opy-nanohtohkōme. Yrome popyra awahtao xine, toto zunō ehtoko. Ritonõpo poe jamihme mǎ toto popyra exiketō wānohtohme. Ritonõpo poe ajoajohpākō wānohnōko mǎ toto. Popyra exiketō wānopry zae mǎ rahkene.

⁵ Morara exiryke kowenu poetory tō omipona ehtoko. Ozehno xine toto exiryino rokē pyra toto omipona ehtoko. Yrome toto omipona zae exiry waro oexirykōke toto omipona ehtoko.

⁶ Morara exiryke kowenu omi poe roropa, kytinerūkō apiakāko sytatose kowenu tinerūme. Zae aerokurukohtao Ritonõpo nyrohmanohpotoh poko erohnōko kowenu poetory tō mana.

⁷ Naeroro kowenu nepemapotyǎ oya xine epehmatoko. Kure rokē tyritoko roropa toto emero porehme.

Imehnō maro zae rokē kuexirykō poko

⁸ Toiparo rokē osepekahpyra ehtoko imehnomo a. Epehmatoko toto. Morara exiryke imehnō pyno

exikehpyra ehtoko. Imehnõ pyno awahtao xine Ritonõpo nymeropohpyry omipona matose.

⁹ Ynara tymeropose Ritonõpo a: “Opyty kara nohpo ahtao ipoko pyra ehtoko. Imehnõ oneta-para ehtoko. Imehnõ mõkomory onematonanohpyra ehtoko, ïkyryrykõ onematonanohpyra ehtoko roropa. Imehnõ kyryry poko penetara ehtoko roropa.” Mame etyhpyryme ynara tykase Ritonõpo kyya xine: “Imehnõ pyno ehtoko, osepyno oehtohkõ saaro,” tykase. Moro etyhpyry omipona awahtao xine Ritonõpo nymeropohpyry omipona matose ipunaka.

¹⁰ Imehnõ pyno awahtao xine, toto onyhtomara matose. Naeroro imehnõ pyno awahtao xine, Ritonõpo nymeropohpyry omipona matose exïko emero porehme.

¹¹ Etatoko pahne, Jezu oepyry ropa waro matose. Naeroro ipakatyã sã ehtoko. Ritonõpo nymeropohpyry omipona kuahtao xine ipakatyã sã sytatose. Kyrixtu enetupuhpitoryhtao kyya xine okyna ro aepyry ropa kynexine. Okyna hkopyra aepyry ropa mana seromaroro.

¹² Kuesëkõ oepyry ropa ãmepyry sã mana. Ëmehsasaka mana okynã pyra Jezu oepyry ropa exiryke. Naeroro kyyrypyrykõ xihpyry surumekatone. Ritonõpo omipona rokë sehtone. Soutatu sã Kuesëkõ jamitunuru sapoitone kyyrypyrykõ poko pyra kuehtohkõme.

¹³ Zae rokë sehtone kuomirykõ poko, kynyrirykõ poko roropa, ihximyra kuehtohkõme imehnõ neneryme. Eukuru enyryhtao emotyëkara sehtone. Etÿpyra roropa sehtone.

Imehnõ nohpo poko pyra sehtone. Ajoajohpe pyra sehtone. Atatapoipyra sehtone. Imehnõ zumoxike pyra roropa sehtone.

¹⁴ Kypenetatohkõ poko kuahtao xine iirypyryme exīko sytatose. Naeroro kypenetatohkõ poko pyra sehtone. Yrome Kuesēkõ Jezu Kyrixtu tyjamtunuru ekarōko kyaa xine mana soutatu tō esē pyrou ekarory samo typoetory tomo a. Naeroro: “Ajamtunuru tyriko yna kurohtaka orēpyra yna ehtohme ōmipona,” kahtoko Kyrixtu a.

14

Popyra imehnõ Jezu poetory onyripyra sehtone

¹ Kure rokē ehtoko imehnõ Jezu poetory tō maro. Jamihme pyra toto ahtao ro Jezu enetuputyry poko, eahmako toto amaro xine toto ehtohme. Oseosezupyra ehtoko toto maro, toto osenetupuhtoh poko.

² Toitoinē Jezu poetory emero otuhnōko. Yrome imehnõ mā jamihme hkopyra enetuputyryke tyaa xine tōsē onōpyra, tonahsē rokē enahnōko mā toto.

³ Amarokō emero otuhnōko matose. Naeroro: “Popyra mokyro, zuaro pyra rokē mana,” kara ehtoko imepỹ poko, tōsē onōpyra exikety poko. Morararo tonahsē rokē enahneme awahtao xine: “Popyra mokyro,” kara ehtoko imepỹ poko, emero otuhkety poko. Typoetoryme tyrise toto exiryke Ritonōpo a: “Popyra mokyro,” kara ehtoko ipoko xine.

⁴ Zae pyra sytatose imepỹ poetory popyra ehtoh ekaroryhtao kyaa xine. Tosē omipona ehtoh poko mokyro mana. Zae ahtao: “Zae mase,” āko esē eya

mana. Yrome azahkuru ahtao: “Azahkuru mase,” ãko mana. Tyjamitunuru riry waro Kuesëkõ mana ikurohtaka zae rokë aehtohme. Naeroro zae rokë exïko mokyro mã rahkene.

⁵ Toitoinine matose ynara ãko: “Toitoinine ãmepýry kurehxo mana, imehnõ ãmepýry motye,” ãko, yrome imehnõ mã ynara ãko: “Emero ãmepýry oxisã ya,” ãko. Morohne poko osenetupuhtoko otupipyra oehtohkõme.

⁶ Toiro ãmepýry menekaryhtao Jezu poetory a atãkyematohme, kure rokë Kuesëkõ ritohme moro ãmepýry menekãko mana. Morararo tonahsë enapyryhtao eya kure rokë Kuesëkõ ritohme moro enahnõko mana. “Kure mase Ritonõpo, senohne onekarohpyryme mana, yna napyryme,” karyke eya Ritonõpo a. Imepý mã tõsë onõpyra ahtao, kure Kuesëkõ ekarõko roropa mana, “Kure mase,” karyke eya roropa Ritonõpo a.

⁷ Kypokoino xine rokë pyra isene sytatose, kypokoino xine rokë pyra orihnõko roropa sytatose.

⁸ Isene kuahtao xine, kure Kuesëkõ ritohme kyya xine isene sytatose. Kuorikyrykohtao, kure Kuesëkõ ritohme orihnõko sytatose. Naeroro Kuesëkõ poetoryme sytatose orihpyra ro kuahtao xine. Kuorikyrykohtao ipoetoryme ro sytatose.

⁹ Kyrixtu kynorihne. Mame kynësemãne ropa toorihxïpo orihpyra exiketõ esëme ehtohme te, aorihthyã esëme ehtohme roropa.

¹⁰ Amarokõ ke? Oty katoh: “Popyra mokyro,” ãko matou imepý poko? Oty katoh: “Moky xihpyry,” ãko roropa matou? Yrome kymarokõ emero Ritonõpo ëpataka exïko kuapiakatohkõme eya.

¹¹ Ynara tymerose Ritonõpo omiryne sero poko:
“Ywy ase Ritonõpo Orihpỹme Exikety, ãko Kuesẽkõ
mana.

Naeroro sero põkõ emero porehme toseku-
muru po porohnõko mã toto jẽpataka.

‘Ritonõpome mase,’ ãko toh mã ya emero
porehme,”
me tymerose.

¹² Naeroro kymarokõ emero Ritonõpo ezuhnõko
sytatose kuehtopõpyrykõ poko sero nono po.

*Imehnõ Jezu poetory azahkuru onyrippyra se-
htone*

¹³ Morara exiryke imehnõ Jezu poetory tõ onyk-
erekeremara sehtone. Ynara rokẽ osenetupuh-
toko, zae rokẽ sehtone imehnõ Jezu poetory
tõ neneryne. Morara kuahtao xine: “Mokyro
zae pyra mana,” kara imehnõ mana kypoko
xine. Mãpyra zae pyra ehtoh poko kuahtao xine
azahkuru exiko roropa mã toto kuenerykõke.

¹⁴ Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu poe ynara zuaro
ase, tõsẽ onyry iirypyryne pyra mana, ahno
naxikahpyry ãpataka tyrise ahtao ro, joroko zohme
tokarose ahtao ro imehnomo a ekamotohme ropa
imeĩpo. Yrome iirypyryne enetuputyryhtao oya
xine, morara ahtao iirypyryne oya xine mana.

¹⁵ Imepỹ Jezu poetory zae pyra tyrise kyaa
xine ahtao tõsẽ onyryke kyaa xine mokyro pyno
nymyry pyra sytatose. Toto pyno Kyrixtu exiryke
kynorihne toto pynanohtohme. Naeroro toto
pyno sehtone roropa. Eya xine popyra moro tõsẽ
onyryhtao kyaa xine, onõpyra sehtone toto maro
kuahtao xine.

¹⁶ Otarãme onyrirykõ kure oya xine repe, yrome imehnomo a otarame popyra mana. Morara ahtao tomeseke ehtoko imehnõ onyporemãkapopyra oehtohkõme roropa.

¹⁷ Ynara exiryke, Kuesëkõme Ritonõpo enetuputyryhtao kyaa xine tõsë poko torëtyke pyra sytatose, eukuru tõkehko poko roropa. Yrome kure ehtoh poko enetupuhnõko sytatose te, imehnõ pyno kuehtohkõ poko, tãkye kuehtohkõ poko Ritonõpo Zuzenu poe, enara osenetupuhnõko sytatose Ritonõpo enetuputyryhtao kyaa xine Kuesëkõme.

¹⁸ Morararo Kyrixtu omipona kuahtao xine Ritonõpo zamaro sytatose exĩko, imehnomo a roropa kure sytatose exĩko.

¹⁹ Naeroro orëpyra sehtone osepeme kuexirykõ poko imehnõ maro. Satakorehmatone orëpyrahxo kuehtohkõme Kyrixtu enetuputyry poko kyaa xine.

²⁰ Ritonõpo nyrihpyry imepỹ kurohtao onyryhmara sehtone azahkuru kuexirykõ poko. Emero rokẽ onõpopyra ehtoko imehnomo a ise pyra toto ahtao. Emero tõsë kure kuohkõme repe, yrome ahno nyrihpyry zotỹpyryme toehse ahtao joroko zohme, moro onõpyra sehtone imehnõ iirypyryme riporyino.

²¹ Zae sytatose, imehnõ iirypyryme onyripyra kuahtao xine. Otarãme kyaa xine tõsë onyry kure, jehnahpyry enyry roropa kure. Yrome imepỹ Jezu poetory a morohne onyry iirypyryme ahtao onõpyra sehtone ipunaka.

²² Emero rokẽ onyry kure oya xine ahtao moro poko epyrypara ehtoko. Moro poko osenetupuh-

toko Ritonõpo neneryme rokene. Mame zae ehtoh waro awahtao xine zae rokẽ ehtoko. Zae ehtoh poko rokẽ awahtao xine, tãkye matose exĩko.

²³ Yrome: “Nary,” karyhtao oya xine: “Otarãme senohne onyry ya popyra mana,” karyhtao oya xine, mame moro onyryhtao oya xine, popyra matose Ritonõpo a exĩko. Zae ehtoh tonetupuhse oya xine repe. Yrome zae ehtoh poko pyra mexiatose. Morara exiryke zae ehtoh enetuputyryhtao oya xine yrome tyorõ poko awahtao xine oorypyrykõ poko matose.

15

Imehnõ Jezu poetory tõ akorehmary poko tãkye toto ehtohme

¹ Orẽpyra kuahtao xine Jezu enetuputyry poko, imehnõ jamihme hkopyra exiketõ sakorehmatone, toetuarimarykõ poko poremãpyra toto ehtohme. Kypenetatohkõ poko rokẽ pyra sehtone.

² Imehnõ Jezu poetory tõ sakorehmatone, orẽpyrahxo toto ehtohme Jezu enetuputyry poko, tãkye roropa toto ehtohme.

³ Morararo Kyrixtu kynexine. Typenetatoh poko pyra kynexine. Ynara tymerose Ritonõpo omiryne moro poko: “Okerekerematopõpyry sã opoihtonanomo a, ykerekeremãko mã toto ypoihtõko roropa mã toto,” tykase Jezu Tummy a.

⁴ Emero Ritonõpo omiry tymerose kuamorepatohkõme, kure kuexirykõ eraximatohme roropa kyya xine. Ritonõpo omiry omipona kuahtao xine atãkyemãko sytatose. Kuetuarimarykõ poko

penekhepyra roropa sytatose. Kure kuehtohkõ oneraximakehpyra sytatose.

⁵ Ritonõpo poe poremäpyra sytatose kuetuari-
marykohtao. Ritonõpo poe atäkyemäko sytatose.
Naeroro ynara äko ase Ritonõpo a opoko xine:
“Roma põkõ akorehmako Papa, Omũkuru Jezu
Kyrixtu sã toto ehtohme ipoenopyry ke eya xine.
Morara ahtao oxisã osenetupuhnõko mã toto.

⁶ ‘Kure mase Ritonõpo Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu Zũ
kurã mase,’ äko mã toto oximõme,” äko ase Ri-
tonõpo a.

*Jezu Kyrixtu poko omi kurã etary poko ju-
teutõkara a*

⁷ Mame imehnõ Jezu poetory pyno ehtoko,
opyno xine Kyrixtu ehtoh samo. Imehnõ Jezu po-
etory pyno awahtao xine: “Kure Ritonõpo mana,
ipoetory tõ osepyno exiryke,” äko mã toto oen-
erykõke.

⁸ Etatoko pahne, juteu tõ akorehmaneme toehse
Kyrixtu, zae Ritonõpo ehtoh waro toto ehtohme.
Aparão tõ zurutopõpyry ae ro Ritonõpo a tooehse
ynororo,

⁹ juteutõkara akorehmatohme roropa:
“Kure mase, Ritonõpo,” katohme eya xine
typynanopyrykõ poko eya. Ynara tymerose
Ritonõpo omiryme:

“Morara exiryke, ‘Kure mase Ritonõpo’ äko ase
juteutõkara netaryme.

Eremiäko ase kure oehtoh poko,”
tykase.

¹⁰ Ynara tymerose roropa:

“Atäkyematoko juteutõkara, Ritonõpo nymenekatyã
maro (juteu tõ maro),”

tykase.

¹¹ Ynara tymerose roropa Tawi a:

“Kure Kuesēkō tyritoko juteutōkara.

‘Orēpyra mase Ritonōpo,’ kahtoko eya emero
porehme,”

me tymerose.

¹² Ynara roropa tymerose Izaja a:

“Tawi pary enurūko mana, Jese mūkuru;

Orēpyra exīko mana, juteutōkara esēme.

Mame mokyro enetuputyryke tyya xine tosēkōme,
kure toexirykō eraximāko mā toto,”

tykase.

¹³ Ritonōpo poe kure kuehtohkō eraximāko sytatose. Naeroro ynara āko ase Ritonōpo a opoko xine: “Papa Kapuaono, opoetory tō ākyemapoko, torētyke pyra tyriko toto oenetuputyryke eya xine. Mame Ouzenu jamitunuru ke orēpyrahxo tyriko toto, kure toehtohkō eraximary poko,” āko ase opoko xine.

*Orēpyra Pauru ehtopōpyry poko pape merory
poko*

¹⁴ Wekyry tomo, ynara osenetupuhnōko ase opoko xine, kure ehtoh poko matose kokoro ro-kene. Tuarohxo roropa matose. Naeroro imehnō amorepary waro mafose.

¹⁵ Yrome sero pape meroryhtao ya, orēpyra sã ourutorỹko ase wenikehpyra oehtohkōme ynekarohpyry poko. Orēpyra ase, Ritonōpo a tymenekase jexiryke.

¹⁶ Jezu Kyrixtu poetoryme tymenekase ywy juteutōkara amorepatohme. Ritonōpo maro oturukety sã ase erohnōko, juteutōkara amorepary

poko Jezu Kyrixtu enetupuhtohme eya xine. Juteutõkara Jezu enetuputyryhtao, Ritonõpo omipona exiko mã toto. “Imehxo mase, yna esẽ mase,” ako mã toto Ritonõpo a. Mame morara kary etaryke tyya tãkye Ritonõpo exiko mana. Mame kure exiko roropa mã toto Ritonõpo neneryme, aosenetupuhtohkõ tyrise exiryke Ritonõpo Zuzenu a.

¹⁷ Jezu Kyrixtu maro jexiryke tãkye rokẽ ase jerohtoh poko, Ritonõpo nyrohmanohpotopõpyry poko ya.

¹⁸ Pake Kyrixtu poe juteutõkara amoreparý poko exiase, enetupuhtohme toto a, Ritonõpo omipona toto ehtohme. Aomipona toehse mã toto jomiry etaryke tyya xine te, kure jehtopõpyry eneryke roropa tyya xine. Morara kary poko ihximyra ase.

¹⁹ Ritonõpo jamitunuru eneryke tyya xine te, kurãkõkara kurãkatopõpyry eneryke tyya xine roropa Ritonõpo omipona toehse mã toto, Ritonõpo Zuzenu jamitunuru ymaro exiryke. Naeroro jytoryhtao Jerusarẽ poe Iiriria pona ynara ase: “Kyrixtu enetuputyryhtao oya xine opynanohtorỹko Ritonõpo mana,” asene imeimehnõ netaryme pata tõ punero.

²⁰ Moino ro omi kurã poko imehnõ amoreparý se exiase. Kyrixtu poko onetapitopyra exiketõ amoreparý se exiase toto patary poro, Kyrixtu waro pyra ro toexirykõke.

²¹ Ynara tymerose Ritonõpo omiryne moro poko:

“Zuruhnõ ipoko mã enẽko mã toto.

Onetapitohnõ mã enetupuhnõko mã toto.”

Naeroro Kyrixtu onetapitopyra exiketō zurūko ase ipoko.

Toytory se Pauru ehtopōpyry Roma pona

²² Moino ro oenese xine jytory se exiase repe. Yrome tokurehse ywy, imehnō Jezu onetapitopyra exiketō amoreparyke ro ya omi kurā poko.

²³ Yrome seromaroro jerohtoh taro tōtyhkase. Naeroro oenese xine jytory se ase.

²⁴ Otarāme ytōko ase rahkene oenese xine. Expania pona jytoryhtao oenerykō se ase. Morarame okynā pitiko amaro xine jahtao, otarame jakorehmāko matose Expania pona jytotohme.

²⁵ Yrome seromaroro Jerusarē pona ytōko ase aporo, Jezu poetory tō Jerusarē pōkō akorehmase. Ynara exiryke,

²⁶ Jezu poetory tō Masetonia po te, Akaia po roropa tytinerūkō ekarory se toehse, pitiko rokē pyra, tymōkomokākara akorehmatohme, Ritonōpo poetory tō akorehmatohme Jerusarē po. Mokaro tinerū arose ytōko ase Jerusarē pōkomo a ekarotohme.

²⁷ Mokaro Masetonia pōkō juteutōkara, Akaia pōkō roropa juteutōkara. Jezu tonetupuhse eya xine tamorepase toexirykōke Jerusarē pōkomo a. Naeroro tytinerūkō ekarory se mā toto juteu tomo a, etuarimaketomo a. Juteutōkara tŷkyryrykō apiakary kure ya mana juteu tō akorehmatohme atakorōme toexirykōke.

²⁸ Morarame moro tineru tokarose ya ahtao eya xine, mokaro nekarohpyry tytororo ekarōko ase juteu tomo a, Jerusarē pōkomo a. Morotoino ytōko ase oenese xine, Expania pona jytoryhtao.

²⁹ Mame oya xine toytose jahtao, ourutorỹko ase itamurume Kyrixtu nyrityã kurã poko. Imehnõ motye kure jyrĩko ynororo. Moro poko ourutorỹko ase tãkye oehtohkõme.

³⁰ Wekyry tomo, Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu tonetupuhse roropa oya xine, imehnõ pyno matose roropa Ritonõpo Zuzenu nae oexirykõke, ãmorepanekõme. Aomipona matose. Naeroro ajohpãme sã õtururukohtao Ritonõpo a yronomyrme oturutoko ypoko, orẽpyra jehtohme jerohtoh poko.

³¹ “Pauru ewomako Papa, onyhtomara Jutea põkõ ehtohme, onetapara õmipona pyra exiketõ ehtohme,” kahtoko Ritonõpo a. “Tãkye opoetory tõ tyriko Papa, Jerusarẽ põkomo. Pauru narohpyry apoiry poko tyya xine, tãkye tyriko toto Papa,” kahtoko Ritonõpo a.

³² Mame morararo õtururukohtao Ritonõpo a ypoko tãkye ase exĩko toeporehkase jahtao oya xine, jaropory se Ritonõpo ahtao. Mame kure oturũko sytatose oximaro toehse kuahtao xine.

³³ Jakorõ tomo, Ritonõpo poe torẽtyke pyra sytatose. “Papa Kapuaono, Roma põkõ pyno exiko. Ewomako toto,” ãko ase Ritonõpo a. Naeroro oe-womatorỹko mana.

16

Aosekazumatopõpyry

¹ Kure rokẽ kuoryxirykõ Pepe arópõko ase oya xine. Jezu poetoryme ynororo. Sẽkerea po Jezu poetory tõ akorehmaneme mana.

² Naeroro kure mokyro tyritoko, oya xine toytose ahtao. Osa ekarotoko eya atapyĩkō tao. Kuesēkō pokoino mokyro tyritoko kure. Toipe Ritonōpo poetoryme kuahtao xine imehnō Jezu poetory rīko sytatose kure. Tuhkākō takorehmase roropa eya. Ywy roropa takorehmase eya tytapyĩ tao. Naeroro takorehmane se ynororo ahtao akorehmatoko.

³ “Kure pāna matou?” kary se ase Pirixira a, Akira a roropa. Ymaro erohketōme toto exiryke Jezu Kyrixtu erohtoh poko.

⁴ Osepyno pyra toh kynexine. Orikyĩse toh kynexine ypynanohtohme. Naeroro, “Kure mase,” kary se ase eya xine. Ywy rokē kara, tuhkākō Jezu poetory tō roropa juteutōkara, “Kure mase,” kary se ynanase toto a.

⁵ “Kure pāna matou?” kary se roropa ase Jezu poetory tomo a oximōme exiketomo a itapyĩkō tao.

“Kure pāna mano, jepe Epeneto?” kary se ase Epeneto a. Mokyro osemazupu Kyrixtu enetupuhne moero Azia po.

⁶ “Kure pāna mano Maria?” kary se ase roropa. Yronymyryme mokyro nerokuase ākorehmarykō poko.

⁷ “Kure pāna matou Ātoroniku, Junia maro?” kary se ase. Juteu tō mokaro ysamo. Ymaro āpuruhpyry tao toh nexiase. Mokaro warohxo Peturu tō mana. Jezu poetoryme toehse toto osemazuhme onenetupuhpyra ro jahtao.

⁸ “Kure pāna mā Āpyriato? Opyno ase ipunaka Kuesēkō poetoryme oexiryke.

⁹ Kure pāna mā Upanu?” kary se ase. Yna maro erohketyme ynororo, Kyrixtu erohtoh poko.

Extaki a roropa: “Kure pãna mã moero? Opyno ase. Jepeme mase,” kary se ase.

¹⁰ “Kure pãna mano Apere?” kary se ase. Kyrixtu onurumekara mokyro ehtopõpyry waro ase. Tuhke tyhtomase ynororo Kyrixtu enetuputyryke eya yrome poremãpyra ynororo. “Kure pãna matou?” kary se ase roropa Arixtopuru tomo a, itapyĩ taõkõ maro.

¹¹ “Kure pãna mã Erotiãõ?” kary se ase. Juteume mokyro ysamo. Mokaro a roropa Jezu poetory tõ Nasezu tapyĩ taõkomo a: “Kure pãna matou?” kary se ase roropa mokaro a.

¹² “Kure pãna matou Tyripena, Tyripoza roropa?” kary se ase. Erohnõko mã toto Kuesẽkõ erohtoh poko. Jepe kurano a, Perexiti a: “Kure pãna mano?” kary se ase roropa, erohketyne nymyry exiryke Kuesẽkõ erohtoh poko.

¹³ “Kure pãna matou?” kary se ase Rupo tomo a, jẽ maro. Erohkety orẽpyra nase Kuesẽkõ erohtoh poko. Jẽ roropa tumũkuru sã jyriase kure rokene.

¹⁴ “Kure pãna matou Axĩkyrito te, Perekõti te, Eremese te, Pataropa te, Eremasa te, emero Jezu poetory tõ amaro exiketõ maro. Kure pãna matou?” kary se ase oya xine.

¹⁵ “Kure rokẽ pãna matou?” kary se ase Piroroku tomo a Juria maro te, Nereu tomo a aoryxiry maro, Orĩpa a te, emero Ritonõpo poetory tõ roropa imaro xine exiketomo.

¹⁶ Oseahmatoko atakorõmãkõ sã oexirykõke. “Kure pãna matou?” kary se roropa oya xine Kyrixtu poetory tõ taro, emero porehme.

Tuaro ehtoko oenekunopyrykõino

17 Wekyry tomo, ynara kary se ase oya xine. Tomeseke ehtoko tyorõ poko ãmorepanekõ poko. ãmorepatopõpyrykõ tyorõmary se mã toto. Oseosezuhnõko mã toto oxiehno Jezu poetory tõ ri-tohme. Jezu enetuputyry rumekapory se mã toto imehnomo a. ãmorepatopõpyrykõ rumekapory se mã toto. Naeroro mokaro maro pyra ehtoko.

18 Morara kananõ mã Kuesẽkõ Kyrixtu erohtoh poko pyra mã toto. Typenetatoh poko rokẽ mã toto. Omi kurã ke sã imehnõ enekunohnõko mã toto. Tuario pyra exiketõ pyryparyke roropa tyya xine toto enekunohnõko mã toto. Naeroro mokaro poko tomeseke ehtoko osenekunohpopyra oehtohkõme.

19 Omi kurã omipona oehtohkõ poko zuaro imehnõ mana emero. Naeroro tãkye ase opoko xine. Kure ehtoh poko zuaro oexirykõ se ase. Yrome iirypyryme ehtoh poko tuaro pyra oexirykõ se ase.

20 Ritonõpo poe torẽtyke pyra sytatose. Okynã pyra joroko tamuru akurihmõko Ritonõpo mana opupurukõ zopikoxi. Ijamitunuru enahkapõko mana ohtomazomopyra xine aehtohme.

Kuesẽkõ Jezu kure oritorỹko mana.

21 “Kure pãna matou?” kary se Timoteu tõ oya xine. Ymaro erohketyme ynororo. Morararo Ruxiu te, Jasão te, Soxipatoro, enara. “Kure pãna matou?” kary se mã toto oya xine. Juteu tõ mokaro ypanõkomo.

22 Ywy ase, Terexiu, sero pape merone. Ywy roropa: “Kure pãna matou?” kary se ase oya xine, Jezu poetory tomo.

²³ Sero tapyi esē roropa Kaju: “Kure pāna matou?” kary se roropa mana. Itapyi tao Jezu poetory tō mā oximōnōko. Eraxitu roropa. Sero pata tinerū eraseme ynororo. “Kure pāna matou?” kary se ynororo oya xine. Kuakorōkō Kuate roropa, morara kary se roropa oya xine mana.

²⁴ “Kure rokē Roma pōkō tyriko Papa,” āko ase Kuesēkō Jezu Kyrixtu a.

“Kure mase, Ritonōpo imehxo,” katoḥ sero

²⁵ “Kure mase Ritonōpo. Emero motye tuisamehxo mase,” sykatone. Ynororo rokē orēpyra kyrirykō waro mana, Jezu enetuputyry poko poremāpyra kuehtohkōme. Omī kurā poko imeimehnō amorepase ytoytoase Jezu Kyrixtu poko. Pake Ritonōpo tōsenetupuhthopyry onekaropyra kynexine sero pōkomo a.

²⁶ Yrome seromaroro jarao tōsenetupuhthopyry tyripose Ritonōpo a. Urutō kō nymerotyā ae tōsenetupuhthopyry poko emero pata pōkō tuarōtanohpōko Ritonōpo mana enetupuhthome toto a, tōmipona roropa toto ehtohme.

²⁷ Toiro Ritonōpo mana. Ynoro rokē tuaro mana emero porehme. Naeroro: “Kure mase Ritonōpo, emero motye imehxo mase,” kakehpyra sehtone eya, Jezu Kyrixtu tonehpose eya exiryke kyya xine. Enara.

Khmer Standard Version of the Holy Bible in the Khmer Language of Cambodia

Copyright © 1997, 2005 The Bible Society in Cambodia

© រក្សាសិទ្ធិដោយសមាគមព្រះគម្ពីរសេកល

គ្រប់ ផ្នែក នៃ សៀវភៅ នេះ មិន ត្រូវ បាន ផលិត ឬ ប្រើប្រាស់ តាម ទំរង់ ឬ មធ្យោបាយ បែប អេឡិចត្រូនិក ឬ ម៉ាស៊ីន ណាមួយ រួមទាំង ការ ថត ចម្លង អាត់ សំលេង ផ្ទុក នូវ ទិន្នន័យ ប្រព័ន្ធ ណាមួយដែលអាចយកមកប្រើ ដោយគ្មានការអនុញ្ញាតពីសមាគមព្រះគម្ពីរកម្ពុជា។ ប្រសិនបើ មានការដកស្រង់អត្ថបទគម្ពីរចាប់ពី ១០០០២ ឡើងទៅ ត្រូវសុំការអនុញ្ញាតពីសមាគមព្រះគម្ពីរ កម្ពុជា

Quotations of the Bible in Khmer Standard Version in any form, must obtain written permission from the Bible Society in Cambodia if the quoted material is inclusive of at least 1,000 verses, or a copy of any book wholly or partially, which amounts to 50% of the book quoted. For any long quotation, notice of copyright must appear as follows: Text copyright © 1997, 2005 United Bible Societies. Used by permission.

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 30 Jul 2025 from source files dated 26 Apr 2025

fc9611d4-b5f2-5730-b6c2-58f2658eac89